

Miskolci Egyetem
Állam-és Jogtudományi Kar
Civilisztikai Tudományok Intézete
Agrár-és Munkajogi Tanszék

SZAKDOLGOZAT
Szociális gondoskodás

Konzulens: Prof. Dr. Jakab Nóra egyetemi tanár

Szerző: Kovács-Nagy Henrietta, E2ERKH
Személyügyi, munkaügyi és szociális igazgatás mesterszak

Miskolc
2025.

University of Miskolc
Faculty of Law
Institute of Civil Studies
Department of Agricultural and Labor Law

THESIS
Social care

Consultant: Prof. Dr. Jakab Nóra university teacher

Writer: Kovács-Nagy Henrietta, E2ERKH
Personnel, labor and social administration, Master

Miskolc
2025.

Tartalom

1	Bevezetés	4
2	Gondoskodás és gondozás	5
3	Az emberek testi-lelki-szociális szükségletei	6
4	A szociális gondoskodás intézményi fejlődésének története	8
5	A szociális gondoskodás intézményi fejlődésének története Magyarországon ..	9
6	A szociális gondoskodás, mint állami feladat	11
7	A szociális gondoskodás, gondozás, szolgáltatás intézményeinek fejlődése napjainkig	12
8	A szociális intézmények szakosítása	13
9	A szociális jog, szociális biztonság fogalmának meghatározása	16
10	Alkotmány és Alaptörvény	18
11	A magyar Alkotmánybíróság gyakorlata az Alaptörvény hatálybalépését követően	22
12	A szociális törvény hatályos és korábbi rendelkezései	28
13	A gondoskodás helye és szerepe	35
14	Szociálpolitikából gondoskodáspolitiká	36
15	Összefoglaló	43
16	Felhasznált irodalom	45
17	Jogszabályjegyzék	45
18	Hivatkozások jegyzéke	46

Szociális gondoskodás

1 Bevezetés

A szociális gondoskodás komplex tevékenység, egyéni szükségletekhez igazodó segítségnyújtás. Mértékét és fajtáját mindig a segítségre szoruló egyén egészségi, szociális és mentális állapota határozza meg.

Kérdés, hogy az államnak milyen feladata van a rászorulóknak segítségében? „Meddig terjed az állam alkotmányos kötelessége rászoruló embertársaink megsegítésére? És hol húzódik az egyén felelősségének határa?”¹

„A megélhetési zavarok időszakában a mindennapi megélhetéshez nélkülözhetetlen javakat valami más – a termelőcikluson kívüli – forrásból kell fedezni. A legkézenfekvőbb megoldás: a termelőmunka idején – valamilyen célszerűen megválasztott módon – tartalékokat kell képezni.”² Az egyéni tartalékképzés lényege, hogy amíg munkaképes valaki a munkájából származó javak egy bizonyos részét nem használja fel, hanem félrerakja, és később ebből biztosítja megélhetését. Mivel az egyéni tartalékképzés nem minden esetben volt eredményes idővel a kisközösségek szerepe felerősödött. „Csak azokat az integrációs sémákat kellett megtalálni (vagy kiépíteni), amelyek révén az egyénileg képzett tartalékokat a közösséghez tartozó más – épp rászoruló – személyek rendelkezésére lehet bocsátani, azzal a feltétellel, hogy később – majd ha a most tartalékaikat átadó személyek kerülnek szorult helyzetbe – ők is igénybe vehetik mások tartalékait.”³

Nincs olyan személy egyetlen társadalomban sem, aki a szociális jog ellátásait el tudná kerülni élete folyamán, bár természetesen van, aki többször kerül közvetlen kapcsolatba velük, és van olyan szerencsés, aki kevesebbszer.⁴

A szociális jog fontos jellemzője, hogy olyan gyorsan változik, hogy – némi túlzással élve – az a jogszabály, amit elkezdünk olvasni, nem biztos, hogy hatályban lesz akkor, amikor befejezzük az olvasását.⁵

---

¹ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 9.

² CZÚCZ Ottó: *Szociális Jog I*. UNIÓ Lap-és Könyvkiadó Kereskedelmi Kft., Budapest, 11.

³ CZÚCZ Ottó: *Szociális Jog I*. UNIÓ Lap-és Könyvkiadó Kereskedelmi Kft., Budapest, 15.

⁴ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 9.

⁵ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 9.

A fenti megállapítás ugyanakkor nem mondható el az alkotmányról, illetve az alkotmányjogról. Egy ország alkotmányától általában elvárható, hogy viszonylagos stabilitást, állandóságot jelentsen. A szociális jognak – ahogy minden jogágnak – az alapjai az alkotmányban találhatóak, vagyis a gyakran változó szakjogági szabályok mellett a szociális jog alkotmányos alapjai egyfajta állandóságot képviselnek ezen a területen.⁶

2 Gondoskodás és gondozás

„Az elhagyottak, elesettek, betegek, fogyatékosok és az időskorúak megsegítését szolgáló szociális gondoskodás rendszeréről, a jelenlegi gondozási formákról, a jövő feladatairól nehéz úgy szólni, ha előzetesen nem történnek említés a gondoskodás, a gondozás előtörténetéről. Ezek ismeretében talán könnyebben válik érthetővé, hogy az utóbbi évtizedekben honnan is indult el az intézményes gondoskodás - a nagy társadalmi, gazdasági változások mennyiben tették szükségessé a gondozási formák szélesítését -, s meddig jutottunk el.”⁷

„A gondoskodás cselekvés. Emberi kapcsolataink egyik alapvető mozzanata. A gondoskodásban bontakozik ki és mutatkozik meg együttérzésünk, a másik ember iránti felelős gondolkodásunk, beleélésünk (empátiánk) és szolidaritásunk.”⁸

„Joan C. Tronto a gondozás/gondoskodás folyamatát négy analitikusan különálló, de egymással szorosan összefüggő szakaszra osztotta, mindegyik szakaszhoz egy-egy alapértéket rendelve. A törődés szakaszában ismerjük fel a gondozás iránti szükségleteket, ezért itt a figyelmesség értéke kerül előtérbe. A második szakasz feltételezi a gondozási helyzet által megkívánt lépések végrehajtását, a felismert szükségletek kielégítéséért vállalt felelősséget. A harmadik szakasz az aktuális gondozási tevékenység elvégzéséhez kapcsolódik. Ez azt feltételezi, hogy a gondozást végző személy rendelkezik azokkal a kompetenciákkal és forrásokkal, amelyek az adott helyzetben kívánatosak. Végül az utolsó szakasz a gondoskodás elfogadása, amely

---

⁶ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 9.

⁷ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 2.

⁸ A Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet folyóirata I Gondoskodás, évfolyam · 1. szám · 2021. ősz 5.

egyben visszaigazolással is szolgál a felmerülő gondozási szükségletek megfelelő kielégítéséről, hiszen a gondozási folyamat sikeressége nagymértékben múlik azon, hogy a gondoskodásra szorulóknak mennyire bíznak meg a gondozók kompetenciájában és jóhiszeműségében” (TRONTO,1993:105–109).”⁹

A történelem során mindig voltak olyanok, akik segítették a rászorulókat és a bajbajutottakat. A magukat önállóan ellátni nem képes embereknek életük folyamán mindig szükségük volt hozzátartozóik, társaik segítségére.¹⁰ Ez persze lehet egy átmeneti gondoskodás, egy betegség vagy egy nem várt élethelyzetből adódó kiszolgáltatottság, de lehet akár egy életen át tartó gondoskodás is, mint amikor egy születéskor sérült gyermeket gondoznak szülei.

A gyermekről való gondoskodás természetes folyamattá vált, de a fogyatékkal élők, az idősek, a szegények sorsa eltérő képet mutatott a különböző történelmi korszakokban.

„Az idős emberek sorsának alakulása is igen változatos volt. A korai osztálytársadalmakban az idős ember a bölcsesség megtestesítője volt, tanácsait, javaslatait elfogadták, tiszteletben tartották. A kereszténység elterjedésével az idősekről való gondoskodás gyermeki feladat, kötelesség lett. A kapitalizmusban a vagyonnal rendelkező idős emberek sorsa vagyonuktól függött, a várható örökség fejében a család gondozta idős hozzátartozóját. A szegény családban élőknél az idősek, amíg tudták, megtermelték a saját ellátásukhoz szükséges javakat. Amikor testi erejük fogyott, segíthettek az unokák ellátásában. A dolgozni nem tudó idős ember pedig csak az éhes száját szaporította.”¹¹

3 Az emberek testi-lelki-szociális szükségletei

Az emberek testi-lelki-szociális szükségletei egyénenként eltérőek.

---

⁹ VIDA Anikó: *Kivonuló, zsugorodó vagy gondoskodó állam? A szociális törvény parlamenti vitájának elemzése a gondozási etika normatív szűrőjén keresztül*, Párbeszéd: Szociális munka folyóirat Évf. 11. szám 1. 2024., 2.

¹⁰ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 2.

¹¹ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 2.

A szükségletekhez igazodó segítségnyújtás mértékét és formáját akkor tudjuk meghatározni, ha a szerteágazó, minden igényt figyelembe vevő emberi szükségleteket valamilyen módon csoportosítjuk, mégpedig úgy, hogy az alapvető emberi lét fenntartását, majd a személyiség kiteljesedéséhez kapcsolódó igényeket és azok rangsor szerinti (hierarchikus) fokozatát is figyelembe vesszük.¹²

A szükségletek hierarchiája azt jelenti, hogy a magasabb rendű szükségletek igénye jelentős mértékben az alapvető szükségletek kielégítésétől függ.¹³

„Abraham Maslow szerint az emberi szükségleteket hierarchikusan lehet rangsorolni.

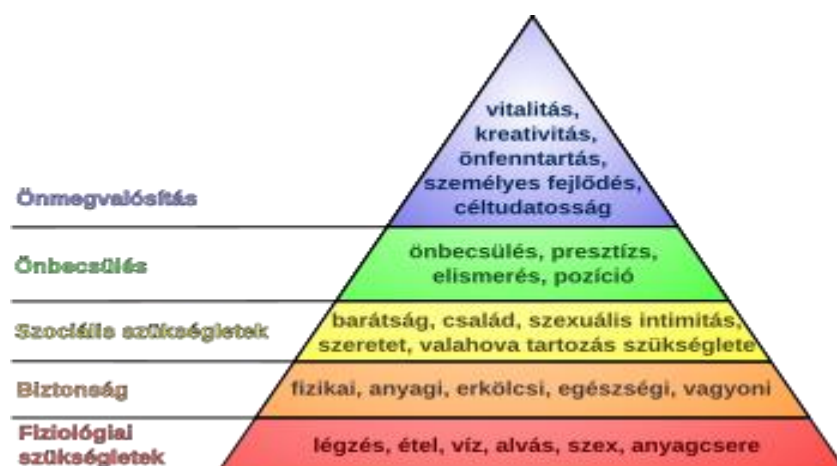
1. A piramis alján az alapszükségletek, a létfenntartáshoz kapcsolódó szükségletek helyezkednek el.
2. A létfenntartás megteremtése magával hozza a biztonsági szükségletek kialakulását: ez a megszerzett javak megóvását, védelmét jelenti.
3. A szociális szükségletek az embertársas lény mivoltából fakadnak. A szociális szükséglet kapcsolatteremtési, összetartozási szükséglet. Ennek kielégítése érdekében törekszik jó családi, érdeklődésének, gondolkodásmódjának megfelelő baráti, munkahelyi kapcsolatokra.
4. Az ember igyekszik megtalálni helyét a többiek, a társai között, ebből fakad az elismerés iránti szüksége: igyekszik elfogadtatni magát, elismertetni egyéniségét, képességét, rátermettségét.
5. A piramis csúcsán az önmegvalósítás szüksége áll. Az emberek egy része erős készletet érez arra, hogy képességét, tehetségét maximálisan kihasználja.”¹⁴

---

¹² TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 11.

¹³ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 11.

¹⁴ Maslow-piramis értelmezése <https://hu.wikipedia.org/wiki/Maslow-piramis> 2025. február 24.

1. ábra. Maslow szükségletpiramisa ¹⁵

4 A szociális gondoskodás intézményi fejlődésének története

Az elesettekről, árvákról, betegekről és öregekről való gondoskodás sokáig az egyház feladata volt. Az egyház hitvallása szerint a hívők közösségében nem lehet olyan szegénység, hogy valakitől megtagadják a segítséget, az emberhez méltó élethez szükséges javak biztosítását.

A keresztény egyház olyan mértékű fontosságot tulajdonított a caritas¹⁶ gyakorlásának, hogy külön papi rendet hozott létre, a diakonátust¹⁷ iktatta be a szegények, özvegyek, árvák megsegítésére: mai szóval szociális munkásokat - magas hierarchikus elismerés mellett. ¹⁸

Ezt a szociális gondozási tevékenységet az egyház intézményesítette: a caritas gyakorlására szerzetesrendeket alapított.

A legtanulságosabb Szent Benedek Rendjének munkásságát figyelemmel kísérni. Nursiai Benedek 528-ban alapította meg a kolostort néhány szerzetessel egy pogány templom romjain Monte Cassino hegyén. „Az épületegyüttesben gyógyfűkert, orvosi szoba, orvosi lakások, érvágó laboratórium, kórház, szálló, koldusszoba, zarándokház, népkonyha kapott helyet, és szállás hajléktalanoknak. Ezek az apátságok és utódaik sokszor hatalmas szociális otthonok is voltak. A "sötét középkor" szerzetesi hajlékai nagy hatékonyságú

¹⁵ Maslow szükségletpiramisa 1. ábra <https://hu.wikipedia.org/wiki/Maslow-piramis> 2025. február 24.

¹⁶ Caritas: latin szó, jelentése jótékonyosság, irgalmasság.

¹⁷ Diakonátus: az egyházi rend szentségének első fokozata.

¹⁸ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 3.

közjóléti munkatereknek bizonyultak, amelyek a caritas kisugárzását voltak hivatottak szolgálni.”¹⁹

5 A szociális gondoskodás intézményi fejlődésének története Magyarországon

A X. századi írásos emlékek tanúsága szerint Magyarországon a szerzetesrendek kolostorai mellett a fejedelmek, püspökök támogatásával menedékhelyeket, kórházszerű intézményeket, ispotálykórházakat²⁰ létesítettek (hospitium).²¹

1198-ból származik néhány adat, a középkori Magyarország szerzetesrendjeinek szociális tevékenységéről. A tevékenység támogatást nyújtott utasoknak, szegényeknek és betegeknek.

„Csicseri Miklós prépost (1405-1441) a király beleegyezésével ispotályt alapított a szegények számára. A XIII. században az egyházi vagyon negyedelésének²² megszűntetése után az intézeti ápolás, gondozás lett az uralkodó. A XIV. században az egyházi ispotályházak a városok szegényeinek jótékonyági intézményei voltak, később a nem városi, magatehetetlen öregek, betegek, csavargók, koldusok számára is segítséget nyújtottak. A XVI. és a XVII. századra jellemző, hogy a katolikus mellett más vallásúak számára külön felekezeti ispotályokat állítottak fel. Egyes városokban korábban csak a katolikus vallásúakat helyezték el. Eleinte az ispotályokban az ápolást, a szükséges teendőket maguk a betegek végezték, a XVII. században azonban már találkozunk a gondozómester fogalmával.”²³

„A XVI. században alapított ispotályoknak már a város a gondozója. Az ispotályok befogadóképességére jellemző a 40-46 fő teljes ellátása. Az ápoltak vasárnap és kedden

---

¹⁹ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 3.

²⁰ Ispotály (görögül xenodocheion, latinul hospitale pietatis) a keresztény ókortól kezdődően idegenek, zarándokok, betegek, szegények és rászorulóknak gondozására a vendég iránti szeretet címén fenntartott intézmény.

²¹ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 3.

²² Negyedelés: Az egyházi vagyon negyed része a szegénygondozásra volt felhasználva.

²³ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 3-4.

levest és fél font húst, pénteken és szombaton hüvelyeseket, ünnepnapok alkalmával dupla adag húst és sültet, egy pohár bort, egy zsemlyét és egy dénárt kaptak. Ezen felül hetenként két font zsírt és annyi kenyeret, amennyit meg tudtak enni. A nem említett napokon alamizsnából és pénzbeli járulékokból önmaga gondoskodott saját ellátásáról. Aki munkaképes volt, annak kötelessége volt az intézet gazdasági és egyéb munkáiban segíteni.”²⁴

A XIX. század elején már néhány személyt is alkalmaztak az ispotályokban, akik a takarítás mellett ápolást is végeztek. Az ispotályok, aggmenházak mellett megjelentek a szegényházak és a szegényszobák. A szegényház általában a falu szélén álló, rossz állapotú épület volt. Általában 4-8 főt tudtak itt elhelyezni. A szegényszoba általában egyetlen helyiségből állt, ide 1-3 főt tudtak elszállásolni. Itt csak a lakhatás volt biztosított, ellátásukról, ápolásukról, környezetük rendben tartásáról saját maguk gondoskodtak.

„A szociális segítség törvényes szabályozásával, elsőként I. István király törvénykönyvében találkozunk az özvegyek, árvák érdekeinek védelméről. Majd I. László III. törvénykönyve, a halottak kötelező eltemetetéséről intézkedik. III. András az Aranybullában (1222.) szintén az özvegyek védelmét erősíti.”²⁵

„A XX. század elején a szegényházi gondozás mellett főleg a segélyezések, "ínségakciók" keretében próbálják a szociális bajokat orvosolni. Az egyházi és hatósági tevékenységek igyekeznek megoldani a rászorulókat ellátását, mely ebben az időben kétirányú volt: nyílt és zárt gondozás.”²⁶

„A nyílt szegénygondozás az arra rászorulókat részére pénzbeli (készpénz, segélygyógyszerek) vagy természetbeni (ebédosztás, ingyen kenyér, tejakció, vacsoraosztás, ruha és tüzelőosztás) támogatást nyújtott. A zárt szegénygondozás pedig az intézményi ellátást jelentette (közműhelyek, szegényházak, sínylők házai, kórházak stb.). A két világháború között különösen megnövekedett az ellátatlan öregek, betegek,

---

²⁴ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 4.

²⁵ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 4.

²⁶ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 4.

szegények száma. A gondozási módszerek a szeretetotthoni ápolás, a kisszeretotthoni gondozás, a családi gondozás és a nyílt segélyezés volt. A kisszeretotthoni gondozás a főváros specialitása, azok gondozását végezte, akik különleges elbírálást igényeltek.”²⁷

„A családi gondozás azt jelentette, hogy egy-egy családhoz kihelyezett egyén után a főváros gondozási díj címén annyit fizetett, amennyi a segély összege volt. A II. világháború befejezése után Magyarország is igen súlyos gondokkal küzdött. Több mint százezer ellátatlan, munkaképtelen idősről kellett gondoskodni, ehhez társult még a nagyszámú menekült, a hadifogságból, deportálásból hazatértek ellátása, átmeneti vagy végleges megsegítésük.”²⁸

6 A szociális gondoskodás, mint állami feladat

„Az egyházak, a maguk több száz éves tapasztalataival együtt is egyre eszköztelenebbé váltak a szociális problémák halmozódásával szemben. Szükségessé vált a modern állam intézményesített válasza, állami garanciák a szociális szolgáltatások nyújtására, a modern szociálpolitika.”²⁹

Magyarországon 1945-ben, a veszett háború utáni első hónapokban született meg a 6/1945. számú Miniszterelnöki utasítás, amely egyfajta garanciaként kimondja, hogy Magyarországon a szociális gondoskodás az állam feladata.

Az akkori népjóléti kormányzat hihetetlenül nehéz feladatot vállalt magára. Egy szegény országban a semmiből kellett intézményrendszert létrehozni.

„Gyors ütemű mennyiség fejlesztés eredményeként alakult ki, elsősorban az államosított kastélyokban és kúriákban, a gyermekotthonok és a szociális otthonok hálózata. 1945-50.

---

²⁷ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 5.

²⁸ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 5.

Lásd még erről a kérdéstről: KLEMENT Judit: *A fővárosi vállalkozók és a szociális gondoskodás*, Csongrád Megyei Levéltár, 2011.

²⁹ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 5.

közötti éveket a rendkívül gyors ütemű intézményi fejlesztés jellemezte, ezekben az években közel nyolcszorosára növekedett a szociális otthoni férőhelyek száma.³⁰

Ezek a szociális otthonok csak élelmet és fedelet biztosítottak. Jellemzően túlszűfoltak és korszerűtlenek voltak.

„Ekkor még csak egy típusú szociális otthon létezett, ami azt jelentette, hogy mindenkit, aki rászorult az intézményi elhelyezésre, ezekben az otthonokban helyezték el. Egy intézményben éltek a fertőző betegek, az elmebetegek, a fogyatékosok, az idősek, illetve azok is ide kerültek életkortól függetlenül, akiknek nem volt fedél a fejük felett, vagy nem volt gondozójuk, vagy rossz volt a szociális helyzetük. A második világháborút követő időben a szegényszobák és szegényházak felszámolása után az egy típusú szociális otthonok a megnövekedett igényeket a minimális férőhelyfejlesztés miatt nem tudták kielégíteni. A fejlesztésnek gátat szabott az 50-es évek hibás politikai és ideológiai irányzata, mely szerint a szocializmus felépítésével a szociális bajok eltűnnek. Ezekben az években történt meg az egyházak „államosítása” is. A magyar állam a szerzetesrendek, felosztatásával úgy szüntette meg a keresztény egyház kétezres éves hegemóniáját a szociális gondoskodás területén, hogy nem tudott valóban működő alternatívát kínálni. Ezt követően közel 35 évig nem volt kormányzati szintű képviselése a szociálpolitikának.”³¹

7 A szociális gondoskodás, gondozás, szolgáltatás intézményeinek fejlődése napjainkig

„Az idősek száma, különösen a 70 évesek és annál idősebbek száma folyamatosan emelkedett. A nők fokozott munkába állásával, a megváltozott lakáskörülményekkel, a többgenerációs nagycsaládok széthullásával egyre több idős - gondozásra és intézményi elhelyezésre szoruló - emberrel kellett számolni. Ez a megnövekedett igény új gondozási formákat és módszereket kívánt. Ebben az időszakban egy típusú szociális otthonok léteztek, amelyek nagyon zsűfoltak voltak, viszont a férőhelyek számának bővítésére nem

---

³⁰ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 5.

³¹ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 6.

volt lehetőség. Nem lehetett minden idős embert, akinek valamilyen problémája volt ezekbe az otthonokba elhelyezni. Az idősök részéről jelentkező igények alapján a 60-as évek elején indították meg az öregek napközi otthonai modell-kísérletet. A 70-80-es években beigazolódott, hogy a kialakult idősgondozási nagyrendszerek drága pénzből rossz hatékonysággal működnek. Ennek hatására az 1970-es évek elejétől megszervezésre került a házi szociális gondozás, 1975. évtől pedig a hetes napközi otthonok, majd 1976. évtől a szociális étkeztetés is elindult.”³²

„Létrejött az időskorúak szociális gondozásának egymásra épülő három színtere:

- Öregek napközi otthoni gondozás,
- Házi szociális gondozás,
- Időskorúak szociális otthona.

Az 1980-as években létrejött személyi szolgáltatást nyújtó intézmények - átfogó szociálpolitikai igazgatási rendszer hiányában - a különböző fenntartó és felügyeleti ágazati szervekhez igazodtak, esélytelenné téve az együttműködést. Hosszú évtizedek után 1985-ban a Szociális és Egészségügyi Minisztérium létrehozásával kapott tárcaszintű képviselést a szociálpolitika. A rendszerváltás után a szociálpolitika reformja igen vontatottan indult. Több éves előkészítő munka után 1993-ban elkészült a régen várt szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény. A szociális törvény hatályba lépéséig azonban az intézmény hálózat alakulásával sok minden történt.”³³

8 A szociális intézmények szakosítása

„1954-ben elkezdődött a szociális otthonok szakosítása. Ez azt jelentette, hogy az addig egytípusú szociális otthonok kettéváltak:

- Általános- és fekvőbeteg szociális otthonok (öregek gondozása) és

---

³² TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 6.

³³ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 7.

Lásd még erről a kérdésről: BÁCSKAY Andrea: *Életkörülmények a szociális otthonokban*, Kapocs 2. évf. 2. szám (2003. április).

- Elmebetegeket gondozó szociális otthonok lettek.”³⁴

Az 50-es évek második felére tehető a különböző fogyatékosok intézetének kialakulása. 1949-ben a vakok intézete állami kezelésbe került, ahol dolgozó, tanuló és idős vakok kerültek elhelyezésre.

1954-ben kezdődött meg az értelmi fogyatékosok intézeti gondozása a számukra kialakított foglalkoztató intézetekkel.

1957-ben jött létre a fiatal mozgássérültek intézete, ahol a tanulók a tanulás, képzés befejezéséig lehettek. A hallássérültek részére nem volt külön kialakított intézmény, ők a vakok, illetve a mozgássérültek intézetein belül kerültek elhelyezésre.

„A következő szakosítás 1980-ban történt a 3/1980. (III.8.) EüM. számú rendelet alapján, a szociális intézmények szintén két típusát különböztették meg:

Szociális otthonok:

- Az időskorúak szociális otthona,
- Az elmebetegek szociális otthona,
- A szakosított szociális otthonok, valamint a

Szociális intézetek:

- Vakok és gyengén látók szociális intézete,
- Mozgásfogyatékosok szociális intézete,
- Értelmi fogyatékosok szociális foglalkoztató intézete.

A szakosított szociális otthonokban a

- Kórokozó-hordozó,
- A súlyos látásfogyatékos,
- Súlyos mozgásfogyatékos és a
- Nem foglalkoztatható súlyos értelmi fogyatékosok kerültek elhelyezésre.

Az 1993. évi III. alaptörvény szintén két nagy részre osztja a szociális ellátásokat, alapellátásokra és szakosított ellátásokra.

Alapellátások:

- gyermekek napközbeni ellátása;
- étkeztetés;
- házi segítségnyújtás, valamint

---

³⁴ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 7.

- családsegítés.

Szakosított ellátások:

- ápolást-gondozást nyújtó intézmények;
- rehabilitációs intézmények;
- nappali ellátást nyújtó intézmények;
- átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények és
- egyéb speciális szociális intézmények.

A szociális törvény sok változáson ment keresztül. Jelenlegi formájában a szociális ellátások a pénzbeli és természetbeni juttatások, melyek megélhetést segítő támogatási formák. A szociális szolgáltatások az alap-, és szakosított ellátási formák, szolgáltatások, melyek önellátást segítő vagy teljes szolgáltatást nyújtó támogatások.

Alapszolgáltatások:

- falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás,
- étkeztetés,
- házi segítségnyújtás,
- családsegítés,
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás,
- közösségi ellátások,
- támogató szolgáltatás,
- utcai szociális munka,
- nappali ellátás.

Szakosított ellátások:

- ápolást, gondozást nyújtó intézmény,
- a rehabilitációs intézmény,
- a lakóotthon: tartós bentlakásos intézmény,
- az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény; bentlakásos intézmény).

Az intézmények fejlődésével nevük is más lett, miközben az alapfeladatuk ugyanaz maradt, de minőségében sokat változott a feladatellátás.”³⁵

---

³⁵ TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekeles_i_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_017_100930.pdf, 2024. szeptember 9., 9.

9 A szociális jog, szociális biztonság fogalmának meghatározása

„A szociális jogokkal foglalkozó szakirodalomban az egyes szerzők nem mindig ugyanazt értik a „szociális jogok” fogalma alatt. Balogh Zsolt a szociális jogok fogalmát tágabb értelemben használja, beleértve a gazdasági és a kulturális jogokat is, abból kiindulva, hogy a szegényekről való gondoskodás (mint a szociális jogok kiindulópontja), az emberhez méltó munkafeltételek biztosítása (mint a gazdasági jogok kiindulópontja) és az elemi szintű oktatás általánossá tétele (mint a kulturális jogok kiindulópontja) tekinthető azon törekvéseknek, amelyekből a szociális jogok kinöttek.”³⁶

Sajó András is a szociális jogoknak ezt a tágabb felfogását vallja, amelybe beletartoznak a munkával kapcsolatos jogok is, esetenként a munkavállalási jogot és a méltányos bérezést is beleértve, amelyből az államnak alkotmányos kötelezettsége is származna, hogy teljes foglalkoztatást és bérminimumokat biztosítson.³⁷

Takács Albert a „szociális jogok” elnevezést összefoglaló névként használja a gazdasági, szociális és kulturális jogokra nézve.³⁸

Juhász Gábor a szociális jogok szűkebb értelmezésen alapuló fogalmát használja, vagyis szociális jogokon csak az egészségügyi és szociális ellátáshoz való jogot érti.³⁹ Halmai Gábor nem a szociális, hanem a gazdasági jogok körébe sorolja a munkához való jogot, a megfelelő munkakörülményekhez való jogot, a pihenéshez, illetve a fizetett szabadsághoz való jogot, a szakszervezetek alakításához való jogot, a kényszermunka tilalmát, míg a társadalombiztosításhoz való jog, az egészségügyi ellátáshoz való jog, a lakhatáshoz, a megélhetéshez való jog, az anyák, a gyermekek és az időskorúak különleges védelme ebben a felosztásban a szűkebb értelemben vett szociális jogok körébe tartozik.⁴⁰

---

³⁶ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 15.

³⁷ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 16.

Lásd még erről a kérdéstről:

KARDOS Gábor: *A gazdasági, szociális és kulturális jogok néhány sajátossága – egy megközelítése*, Magyar Tudomány 10, 1279-1283, 2003.

³⁸ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 16.

³⁹ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 16.

⁴⁰ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 16.

Lásd még erről a kérdéstről: RAB Henriett: *A szociális jogok alkotmányos védelmének szerepe a megváltozott munkaerőpiac keretei között*, Homoki-Nagy Mária –Hajdú József (szerk.), Ünnepi kötet Dr. Czucz Ottó egyetemi tanár 70, 527-534., 2016.

Tóth Károly megkülönböztet dolgozói-szociális jogokat és társadalmi-szociális jogokat és ebbe a körbe sorolja az egyenlő munkáért egyenlő bérhez való jogot.⁴¹

Tóth Károly a „dolgozói-szociális jogok”-on túl a szociális jogoknak egy másik csoportját, az úgynevezett társadalmi-szociális jogokat is megkülönbözteti.⁴² Ezek a jogok nem kapcsolódnak a munkaviszonyhoz, hanem mindenkit megillető olyan általános jogok, mint a lakáshoz, egészségvédelemhez, tiszta környezethez, társadalombiztosításhoz való jog.⁴³ Ide sorolhatók azok a jogok is, amelyek a társadalom gondoskodását tükrözik azok irányában, akik a leginkább rászorulnak a segítségre.⁴⁴

A szociális biztonsághoz való jog a szociális jogok családjába tartozik, sőt annak egyik jellemző, ha nem a legjellemzőbb megnyilvánulási formája.⁴⁵ Az alkotmányi szabályozást ezen a területen az kényszerítette ki, hogy a munkából származó jövedelmek nem biztosították az egészség megőrzésének, a gyógyításnak, az orvoslásnak a költségeit; a munkából származó jövedelmek akkumulálása nem biztosította az egyéni katasztrófák anyagi következményeinek az elhárítását, de nem fedezte a munkaképesség „normális”, öregkori elvesztésével járó egzisztenciális nehézségek elhárítását sem.⁴⁶ A magánbiztosítás, ha volt egyáltalán, túl drágának bizonyult.⁴⁷

A szakszervezeti szférában szerveződő biztosítási formák – betegség, baleset, nyugdíj stb. esetére – a „szociális katasztrófák” következményeinek elhárítását szolgálták, de esetlegesek voltak és szegényesek.⁴⁸ Ilyen körülmények között a társadalombiztosítás, illetve annak társadalmi méretű kiterjesztése, általánossá tétele – az állam valamilyen mértékű szerepvállalását feltételezve – állampolgári követeléssé, illetve vívmánnyá, „joggá” vált.⁴⁹

---

⁴¹ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 16.

⁴² TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 17.

⁴³ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 17.

⁴⁴ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 17.

Lásd még erről a kérdésről: ZLINSZKY János: *Élet és család védelme az Alkotmányban*, Virgília, 1998.

⁴⁵ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 18.

⁴⁶ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 18.

⁴⁷ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 18.

⁴⁸ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 19.

⁴⁹ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 19.

Juhász Gábor és Sajó András már a szociális jogok fogalmának meghatározásában sem értenek egyet. Juhász Gábor amikor szociális jogokról ír, azokon csak az egészségügyi és szociális ellátáshoz való jogot érti,⁵⁰ Sajó András ugyanakkor a szociális jogoknak egy tágabb felfogását vallja, amelybe beletartoznak a munkával kapcsolatos jogok is, beleértve esetenként a munkavállalási jogot és a méltányos bérezést is, amelyből az államnak alkotmányos kötelezettsége is származna a teljes foglalkoztatás és a bérminimumok biztosítására.⁵¹

A szociális jogok alkotmányba foglalásának indokoltsága mellett szükséges megvizsgálni a szociális jogok természetét, vagyis hogy ha a szociális jogok be is kerülnek az alkotmányba, akkor valódi – a többi, első generációs alapjoggal azonos minőségű – alapjogoknak tekinthetőek-e, vagy az állam – esetleges – szociális elkötelezettsége csupán államcélként határozható meg.⁵²

10 Alkotmány és Alaptörvény

A nemzeti szabályozásban az 1949. évi XX. törvény, azaz az Alkotmány és a 2011. évi LXI. törvény, az Alaptörvény a két legfontosabb dokumentum. Az Alkotmány tartalmazta a magyar állam szociális gondoskodási kötelezettségét, valamint a szociális biztonsághoz való jogot, amelyet a megélhetéshez szükséges mértékben biztosított.⁵³ Az Alaptörvény szintén rögzíti a szociális biztonsághoz való jogot, de a megélhetéshez szükséges mértéket nem garantálja, törvényben meghatározott támogatásokat nyújt. Az Alaptörvény tehát elzárkózik a megélhetéshez szükséges mérték rögzítésétől, ha pedig így tesz, akkor az Alkotmánybíróság sem fogja tudni azt értelmezni.⁵⁴ Az Alkotmány és Alaptörvény rendelkezéseit az Alkotmánybírósági határozatok töltik meg tartalommal. Az Alkotmánybíróság többször megerősítette: az állam a szociális biztonsághoz való jog megvalósítása terén vállalt kötelezettségének eleget tesz, ha a szociális ellátás

---

⁵⁰ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 26.

⁵¹ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 26.

⁵² TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 41.

⁵³ DR. JAKAB Nóra: *Egy szociális ellátás útvesztői, A szociális segély csökkentésének hatásai a vidéki Magyarországon*, 2012. 16.

⁵⁴ DR. JAKAB Nóra: *Egy szociális ellátás útvesztői, A szociális segély csökkentésének hatásai a vidéki Magyarországon*, 2012. 16.

biztosítására megszervezi és működteti a társadalombiztosítás és a szociális támogatások rendszerét.⁵⁵

Alkotmányossági vizsgálat arra terjedhet ki, hogy az állam létrehozott-e, illetve működtet-e társadalombiztosítási rendszert, továbbá biztosít-e szociális ellátásokat, támogatásokat. Ennek ugyan eleget tesz az állam, de részleteiben, hogy például a hátrányos munkaerőpiaci helyzetű, aktív korú, munkaképes emberek esetében, konkrétan milyen eszközökkel, milyen módon, milyen szolgáltatásokkal, illetve milyen mértékű szolgáltatásokkal valósítja meg az már nem része. Az Alkotmánybíróság határozatában kifejtette, hogy a jogalkotó igen nagy szabadsággal bír a szociális kihatású normák megalkotásakor és széles körben gyakorolhatja mérlegelési jogát abban a tekintetben, hogy a számos tényező közül melyeket, milyen súllyal veszi figyelembe. Döntéseinek alapja, s egyben korlátja is az ország mindenkori teherbíró képessége.⁵⁶ Az Alkotmánybíróság továbbá megállapította, hogy a szociális biztonság nem jelent sem biztosított jövedelmet, sem pedig azt, hogy az állampolgárok egyszer elért életszínvonala a gazdasági viszonyok kedvezőtlen alakulása következtében ne csökkenhetne.⁵⁷

A szociális biztonsághoz való jog egyfajta szolgáltatási igényként jelenik meg az állampolgárok részéről. A szolgáltatási igény azt jelenti, hogy az államnak aktív magatartást kell tanúsítania, ilyen aktív magatartás, hogy társadalombiztosítási rendszert működtet.

Ez a szolgáltatás-ellenszolgáltatás rendszere.⁵⁸ Továbbá szociális ellátásokat biztosít az arra rászorulóknak. Ezek a szolgáltatások anyagi vonzattal járnak, ennek mértékét az Alkotmánybíróság határozza meg. Ha az Alkotmánybíróság nem tiltja meg a szociális visszalépést, akkor nagyobb mozgásteret szán a szociális törvényhozásnak, oly módon, hogy a nyújtott szolgáltatásból visszavesz a jogalkotó.⁵⁹

2012. január 1-től a foglalkoztatást helyettesítő támogatás (FHT), amely a hátrányos munkaerő-piaci helyzetű aktív korú, tartósan munkanélküli személyek és családjuk részére nyújtott szociális ellátás összege 22.800,- Ft-ra csökkent. Ez a korábbi összeghez

---

⁵⁵ DR. JAKAB Nóra: *Egy szociális ellátás útvesztői, A szociális segély csökkentésének hatásai a vidéki Magyarországon*, 2012., 16.

⁵⁶ DR. JAKAB Nóra: *Egy szociális ellátás útvesztői, A szociális segély csökkentésének hatásai a vidéki Magyarországon*, 2012., 17.

⁵⁷ DR. JAKAB Nóra: *Egy szociális ellátás útvesztői, A szociális segély csökkentésének hatásai a vidéki Magyarországon*, 2012., 17.

⁵⁸ DR. JAKAB Nóra: *Egy szociális ellátás útvesztői, A szociális segély csökkentésének hatásai a vidéki Magyarországon*, 2012. 18.

⁵⁹ DR. JAKAB Nóra: *Egy szociális ellátás útvesztői, A szociális segély csökkentésének hatásai a vidéki Magyarországon*, 2012. 18.

képes egy 20%-os csökkenést jelentett. Ezzel egyidejűleg a jogosultsági feltételekben is jelentős változások történtek. Az összeg csökkentése mögött a munkaerőpiacra integrálás ösztönzése állhat. A kormány különböző munkaügyi reformjai is erre utalnak. Ilyen például Út a munkához program vagy a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó 2011. évi törvénymódosítások.

Az alkotmánybírószági határozatok nem zárták ki a szociális visszalépés lehetőségét, így a nyújtott szolgáltatás, azaz az FHT csökkenthető, az nem ütközik alapjogi normába.

Negatív példa után pozitívumként értékelhetjük, hogy teljesen új önálló támogatási formaként 2019. évben bevezetésre került a gyermekek otthongondozási díja. 2019. évben 100.000,- Ft összegű ellátás 2020. évben 123.910,- Ft-ra emelkedett.

Amíg 2010-ben az önállótásra képtelen, súlyos állapotú gyermeküket otthon ápolók juttatása mindössze 37.050,- Ft volt. Az elmúlt több mint tíz évben az ápolási díjra és a gyodra fordított költségvetési összeg, több mint hatszorosára nőtt, és míg 2010-ben a költségvetésben 15 milliárd forint állt rendelkezésre ápolási díjra, addig ez 2024-ben már 101 milliárd forint.

2024. január 1-jétől a gyod havi 266.800,- Ft-ra emelkedett. A gyod összegét a kormány a minimálbér emelkedésének mértékével emeli évről évre, így a juttatás folyamatosan megőrzi értékét. A gyod segíti azokat, akik azért nem tudnak munkát vállalni, mert gyermekük folyamatos gondozást igényel, és ezért nem tudnak otthonról hosszabb időre kimozdulni. A szociális törvény két pénzbeli ellátását vizsgálva megállapíthatjuk, hogy bár az FHT összegét csökkentette a jogalkotó, a gyod bevezetésével és összegének folyamatos emelésével gondozási kötelezettségét vállalta és kibővítette.

Az Alkotmány 70/B. § (1) bekezdése szerint „A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a munkához, a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához.

(2) Az egyenlő munkáért mindenkinek, bármilyen megkülönböztetés nélkül, egyenlő bérhez van joga.

(3) Minden dolgozónak joga van olyan jövedelemhez, amely megfelel végzett munkája mennyiségének és minőségének.

(4) Mindenkinek joga van a pihenéshez, a szabadidőhöz és a rendszeres fizetett szabadsághoz.”⁶⁰

Az Alaptörvény XII. cikk értelmében

---

⁶⁰ Alkotmány 70/B. § (1)-(4) bekezdése, 2011.XII.31-ig hatályos.

„(1) Mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz. Képességeinek és lehetőségeinek megfelelő munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarapodásához.

(2) Magyarország törekszik megteremteni annak feltételeit, hogy minden munkaképes ember, aki dolgozni akar, dolgozhasson.”⁶¹

„A 2011 húsvétján elfogadott, és 2012. január 1-jétől hatályba lépő Alaptörvény egyértelművé teszi a különbséget a munka szabad megválasztásához, és a munkához (az alkalmazotti jogviszony létesítéséhez) való jog között. A szöveg világossá teszi, hogy míg előbbi alkotmányos alapjog, addig utóbbi biztosítása csak konkrét teljesítésekben számon nem kérhető államcél. Új elemként jelenik meg a munkavégzési kötelezettség előírása – meglehetősen homályos megfogalmazásban, az egyéni képességek és lehetőségek igen nehezen körülhatárolható kontextusában.”⁶²

Alkotmány 70/E. § (1) bekezdése szerint „A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegyiség, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak. (2) A Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg.”⁶³

Alaptörvény XIX. cikk szerint „(1) Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Anyaság, betegség, rokkantság, özvegyiség, árvaság és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén minden magyar állampolgár törvényben meghatározott támogatásra jogosult. (2) Magyarország a szociális biztonságot az (1) bekezdés szerinti és más rászorulóknak esetében a szociális intézmények és intézkedések rendszerével valósítja meg. (3) Törvény a szociális intézkedések jellegét és mértékét a szociális intézkedést igénybe vevő személynek a közösség számára hasznos tevékenységéhez igazodóan is megállapíthatja. (4) Magyarország az időskori megélhetés biztosítását a társadalmi szolidaritáson alapuló egységes állami nyugdíjrendszer fenntartásával és önkéntesen létrehozott társadalmi intézmények működésének lehetővé tételével segíti elő. Törvény az állami nyugdíjra való

---

⁶¹ Alaptörvény XII. cikk (1)-(2) bekezdése

⁶² JUHÁSZ Gábor és TAUSZ KATALIN *Szociális Jog* Budapest, 2012. 33.

⁶³ Alkotmány 70/E. § (1)-(2) bekezdése, 2011.XII.31-ig hatályos.

jogosultság feltételeit a nők fokozott védelmének követelményére tekintettel is megállapíthatja”.⁶⁴

„Az Alaptörvény (1) bekezdése – az Alkotmány 70/E.§ Alkotmánybíróság általi értelmezésével összhangban – nem alapjogként, hanem államcélként ír a szociális biztonság megteremtésének igényéről. Az (1) bekezdés második mondata, noha szinte szó szerint megegyezik a 70/E. § (1) bekezdésének második mondatrészével, de míg ott csak példálózó felsorolással találkoztunk, addig az Alaptörvény szövegezése egyértelművé teszi, hogy az államnak csak a felsorolt csoportok szociális biztonságának megteremtésével kell foglalkoznia (az önhibájukból munkanélküliekével például nem). Érdekes és a későbbi kormányzati intézkedések, valamint azok alkotmánybírósági fogadtatása alapján eldönthető kérdés, hogy a XIX. cikk második bekezdése a szociális biztonság megteremtésének eszközei közül miért űzte ki a társadalombiztosítást.”⁶⁵

„Az Alaptörvény XIX. cikkének (3) bekezdése új szemléletet igyekszik meghonosítani azzal, hogy az ellátottak feletti kontroll alkotmányosságát igyekszik intézményesíteni. A (4) bekezdés a magán-nyugdíjpénztári rendszer visszaállítását igyekszik ellehetetleníteni, míg a bekezdés második mondata alaptörvényi védelemben részesíti azokat a megoldásokat, melyekkel a nők életkori kedvezményeket kaphatnak a nyugdíjrendszerben.”⁶⁶

11 A magyar Alkotmánybíróság gyakorlata az Alaptörvény hatálybalépését követően

Az Alaptörvény hatálybalépésével a szociális biztonság „jogként” való megfogalmazása a „szemétbe került”, ugyanakkor ez – ahogy láthattuk – ténylegesen soha nem is volt jog.⁶⁷

Az Alaptörvény előtti több mint két évtizedes alkotmánybírósági gyakorlat nem értelmezte alapjogként a szociális biztonsághoz való jogot. Egy alkotmánybírásgot működtető rendszerben nem az alkotmánybírósnak kell megmondani, hogy mi a

---

⁶⁴ Alaptörvény XIX. cikk (1)-(4) bekezdése

⁶⁵ JUHÁSZ Gábor és TAUSZ Katalin: *Szociális Jog*, Budapest, 2012. 37.

⁶⁶ JUHÁSZ Gábor és TAUSZ Katalin: *Szociális Jog*, Budapest, 2012. 37.

⁶⁷ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 347.

megfelelő mérték, csak azt, hogy mi az, ami nem megfelelő, és akkor majd az állam erre reagálhat (pontosabban reagálnia is kell).⁶⁸

Az Alkotmánybíróság több mint két évtizedes gyakorlatából a szociális biztonság meghatározásával kapcsolatban további következtetés is levonható, mégpedig az abszolút és a relatív szociális biztonság közötti megkülönböztetés. Az abszolút biztonság jelenti a létbiztonság megteremtését, a megélhetés minimális feltételeinek megteremtését. Ez tehát a létminimumhoz való jog vagy megélhetési minimumhoz való jog, amely az emberi élethez, illetve emberi méltósághoz kötődik. Az Alkotmánybíróság tehát – ki nem mondva – csak az abszolút szociális biztonság védelmét biztosította, ugyanakkor a testület egyértelműen elzárkózott a relatív szociális biztonság garantálásától, amikor kimondta, hogy a szociális biztonság nem jelenti azt, hogy az állampolgárok egyszer elért életszínvonala a gazdasági viszonyok kedvezőtlen alakulása következtében ne csökkenhetne.⁶⁹

A relatív szociális biztonság esetében még inkább elfogadható számomra a nemzetgazdaság teherbíró képességére való hivatkozás, de az abszolút szociális biztonság esetében semmiképp sem.⁷⁰

Az állam döntése, hogy milyen esetekben garantálja csak az abszolút szociális biztonságot, és milyen esetekben a relatív biztonságot. Mivel az abszolút szociális biztonságot – lévén, hogy az emberi élethez és méltósághoz való jogból ered – mindenképp garantálnia kell.

A szociális biztonság az Alaptörvény XIX. cikk (1) bekezdése szerinti államacélként történő meghatározása tehát értelmezésében csak és kizárólag a relatív szociális biztonságra vonatkozik (vonatkozhat), mint amire az államnak csak „törekednie” kell, az abszolút szociális biztonságra – annak az élethez és az emberi méltósághoz való joggal való szoros összefüggéseire tekintettel – nem, azt továbbra is feltétlenül garantálnia kell (és garantálja is).⁷¹

A magyar Alkotmánybíróság az emberi méltóságból és az élethez való jogból vezette le az állam azon köteleességét, hogy általában az emberi életet és létfeltételeit is védelemben

---

⁶⁸ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 347.

⁶⁹ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 348.

⁷⁰ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 348.

⁷¹ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 348.

részesítse. Az állam köteles azokról gondoskodni, akik az emberi lét alapfeltételeit önerőből nem tudják megteremteni. Az emberi méltóságból ered a méltóságteljes élet, a megaláztatás tilalma. Ebből következik, hogy a társadalomban elvileg senki nem kerülhetne olyan helyzetbe, hogy az utcán kelljen laknia, vagy az utcáról kelljen összeszednie a szemetet. Az állam csak akkor tilthatja meg ezeket a tevékenységeket, ha biztosítja az emberhez méltó lakhatást, étkeztetést stb. Az állam csak akkor várhatja el, hogy a rászoruló ne csak segélyből éljenek, hanem dolgozzanak is, ha biztosít nekik munkát (például közmunkaprogramok). De ha biztosítja a munkát, akkor azt is elvárhatja, hogy az emberek ne segélyért álljanak sorba, hanem munkát végezzenek.

Az viszont meglátásom szerint nem következhet az emberi méltósághoz való jogból, hogy bárki az általa megfelelőnek tartott módozattal juthasson hozzá az élelemhez (például guberálás útján, üvegviszaváltással, ellenkező esetben akkor a prostitúció sem lenne tiltható, mondván, hogy van, aki csak így tud hozzájutni a megfelelő megélhetéshez).⁷²

A szociális biztonság ugyan csak államcélként lett megfogalmazva az Alaptörvényben, de ez nem jelenti azt, hogy az Alkotmánybíróságnak ne lenne lehetősége a jogvédelem során azt vizsgálni, hogy az állam megfelelő erőfeszítéseket tett-e a szociális biztonság elérése érdekében illetve, hogy az állam teljesíti-e ezt a célt. Az államnak meg kell adni azt a mozgásteret, hogy saját szociális védelmi rendszerét kialakítsa.

Az Alaptörvény szociális biztonságról szóló XIX. cikkének normaszövege – a korábbi Alkotmány vonatkozó rendelkezésének szövegszerű összevetése alapján – látszólag csökkentette a szociális biztonság alkotmányos védelmi szintjét azáltal, hogy a korábbi Alkotmány alapjogi (állampolgári jogi) megfogalmazásához képest már csak államcélként, az állam törekvéseként határozza meg.⁷³

Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény előtt és után kialakított gyakorlatának összevetése alapján az derül ki, hogy lényeges változás (csökkenés) nem következett be a szociális biztonsághoz való jog tekintetében.⁷⁴

„A testület 2016-ban odáig is eljutott, hogy alkotmányos követelményként mondta ki, hogy a bíróságoknak és a hatóságoknak szociális ügyekben az Alaptörvény XIX. cikk (1)

---

⁷² TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 349.

⁷³ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 349.

⁷⁴ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 350.

bekezdésében foglalt államcél megvalósulását (is) szem előtt kell tartaniuk. A XIX. cikk (1) bekezdése mellett a szociális jogok védelmét továbbra is erősíti a XV. cikk szerinti diszkrimináció tilalma, a II. cikk szerinti emberi méltósághoz való jog, sőt még a Nemzeti hitvallásban megjelenő, a szegények és elesettek védelmének kötelezettségét előíró rendelkezés is.⁷⁵

„Az Alaptörvénynek a szociális biztonsággal összefüggő, új rendelkezése a XXII. cikk, az emberhez méltó lakhatás feltételeinek biztosítását állami feladattá tette. Ez a korábbi alkotmányi szabályozáshoz és alkotmánybírói gyakorlathoz képest előre lépésként értelmezhető.”⁷⁶

A 2012 előtti alkotmánybírói gyakorlat szerint ugyanis a szociális biztonsághoz való jog nem foglalta magában a lakhatáshoz való jogot, hanem az végső soron az emberi méltósághoz való jog megvalósítását szolgálta.⁷⁷

Ugyanakkor az Alkotmánybírói gyakorlat az Alkotmányból nem látta levezethetőnek a lakhatáshoz való jogot, vagyis az állam – az életet közvetlenül veszélyeztető eseteket leszámítva – nem volt köteles fedezet biztosítani az arra rászorulóknak (42/2000. AB határozat).⁷⁸

Az Alaptörvény hatálybalépését követően az Alaptörvény – ha nem is alapjogként, de – legalább államcélként előírja az állam számára az emberhez méltó lakhatás feltételeinek biztosítását.⁷⁹

Az Alkotmánybírói gyakorlat nem sokkal az Alaptörvény hatálybalépését követően megsemmisítette azokat a törvényi rendelkezéseket, amelyek szabálysértéssé nyilvánították a közterület életvitelszerű használatát. Az erre reagáló negyedik Alaptörvény-módosítás – amely egy új (3) bekezdéssel egészítette ki a XXII. cikket – ugyan ismét aggodalomra adhatott (volna) okot, ám ezt követően a Kúria joggyakorlata mégis a korábbi alkotmánybírói gyakorlatban – különösen a 42/2000., 176/2011. és a

---

⁷⁵ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 350.

⁷⁶ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 350.

⁷⁷ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 350.

⁷⁸ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 351.

Lásd még erről a kérdésről: JUHÁSZ Gábor: Államcélok, paradigmaváltás és aktuálpolitikai alkotmányozás, *A szociális jogok védelme az Alaptörvényben*, Tanulmány, esély 2015/1.

⁷⁹ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 351.

38/2012. AB határozatokban – lefektetett követelményeket kéri számon az önkormányzatoktól.⁸⁰

A Kúria ezen elvi alapokból kiindulva mondta ki, hogy az önkormányzatok nem tilthatják ki a hajléktalanokat a települések egészéről, de még csak annak jelentős, összefüggő területeiről sem, és minden egyes tiltott terület meghatározásánál meg kell tudni jelölni a védett közérdek mibenlétét.⁸¹

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépését követően elsőként a megváltozott munkaképességűek ellátórendszerének felülvizsgálata körében hozott 40/2012. (XII. 6.) AB határozatban foglalkozott a szociális biztonsághoz való jog értelmezésével.⁸²

Jogszabályi változás következtében 2012. január elsejétől a megváltozott munkaképességű személyek számára nem nyugellátás, hanem egészségbiztosítási ellátás biztosított ezen belül pénzbeli ellátásokat (rehabilitációs vagy rokkantsági) és rehabilitációs szolgáltatásokat különböztetünk meg. Ebben a döntésében a testület rámutatott arra, hogy az Alaptörvény szociális biztonságról szóló XIX. cikke nem jogokról, hanem jellemzően állami kötelezettségekről és államcélokról rendelkezik.

„A XIX. cikk (1) bekezdése alapján Magyarország „törekszik” arra, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson, és „elősegíti” az időskori megélhetés biztosítását. Jogosultságról két esetben szól az Alaptörvény XIX. cikke. Az Alaptörvény XIX. cikk (4) bekezdése „állami nyugdíjra való jogosultságot” említ, amelynek feltételeit törvény állapítja meg. A XIX. cikk (1) bekezdése pedig az állampolgárok anyasága, betegsége, rokkantsága, özvegysege, árvasága és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélkülisége esetében garantálja a „törvényben meghatározott támogatásra” való jogosultságot.”⁸³

Az Alkotmánybíróság a megélhetési minimumhoz való jog problematikájával a 27/2013. (X. 9.) AB határozatban szembesült.

---

⁸⁰ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 351.

Lásd még erről a kérdéstről: KARDOS Gábor: *A lakhatáshoz való jog, A nemzetközi jog felfogása és a magyar alkotmánybíróság határozata*, FUNDAMENTUM/2001. 1. szám

⁸¹ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 351.

⁸² TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 162.

⁸³ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 162.

A fenti ügyben egy rokkantnyugdíjast arra kötelezett az önkormányzat és az önkormányzat határozatát felülvizsgáló bírói döntés, hogy a rokkantnyugdíjas rokkantnyugdíjából fizesse meg édesanyja önkormányzati fenntartású intézményben történő ápolását, gondozását.

Az Alkotmánybíróság itt lényegében azzal a kérdéssel szembesült, hogy az Alaptörvény XVI. cikk (4) bekezdésében – újlag – szabályozott szülőtartási kötelezettséggel szemben van-e más olyan alkotmányosan értékelhető alapjog vagy alkotmányos érték, amely lehetővé teszi ennek az alapvető kötelességnek a korlátozását.⁸⁴

A testület utalt arra, hogy a Nemzeti hitvallás szerint: „Valljuk az elesettek és a szegények megsegítésének kötelességét”, továbbá: „Valljuk, hogy a polgárnak és az államnak közös célja a jó élet [...] kiteljesítése.” A Nemzeti hitvallásból következik az utódokért viselt felelősség kötelezettsége is („Felelősséget viselünk utódainkért”).⁸⁵

A 27/2013. AB határozat ezek alapján kimondta, hogy „az Alaptörvény XVI. cikk (4) bekezdése szerinti szülőtartási kötelezettség, mint alapvető kötelesség is – az Alkotmánybíróság szerint – csak akkor áll összhangban a Nemzeti hitvallásban foglalt – imént idézett – elvekkel, ha az utódokra rótt tartási kötelesség nem hárít rájuk aránytalan és a teljesítőképességüket meghaladó terheket.”⁸⁶

A nagykorú gyermek szülőjének tartási kötelezettségének teljesítése nem veszélyeztetheti a saját megélhetését, önmaga fenntartását. Ezért a személyi térítési díjfizetési kötelezettség megállapítása során is figyelembe kell venni az egyén létfenntartását megalapozó, szükséges költségeit. Ezért vizsgálni kell a kötelezett személy jövedelmi, vagyoni viszonyait, lakáshelyzetét, egészségi állapotát, munkaképességét és csak ezek figyelembevételével lehet döntést hozni.

„Ugyancsak a megélhetési minimumot biztosító jövedelemhez való jog meglétét erősítette a 40/2012. (XII. 6.) AB határozat, amely a rokkantsági ellátásra való jogosultság megszűnésénél, valamint a rehabilitációs ellátás szünetelésénél is azt a szempontot tartotta irányadónak, hogy az egyén keresőtevékenységéből származó jövedelme a megélhetési minimumot biztosítja-e számára. Ebből kiindulva azért semmisített meg egy

---

⁸⁴ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 164.

⁸⁵ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 164.

⁸⁶ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 149.

törvényi rendelkezést, mert az annak ellenére rendelkezett a rehabilitációs ellátás szüneteltetéséről, hogy a keresőtevékenységet végző, megváltozott munkaképességű személy rászorultsága (legalábbis átmenetileg) megszűnt volna, és a megélhetési minimumát biztosító jövedelmének megléte biztosított lett volna.”⁸⁷

12 A szociális törvény hatályos és korábbi rendelkezései

Jelentős eredmény volt, hogy a magyar Országgyűlés elfogadta és 1993. január 27-én kihirdette a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényt (továbbiakban Szt.), mely szerint a szociális ellátás feltételeinek biztosítása – az egyének önmagukért és családjukért, valamint a helyi közösségeknek a tagjaikért viselt felelősségén túl – az állam központi szerveinek és a helyi önkormányzatoknak a feladata. Ez a megfogalmazás élt egészen a 2022-es módosítás hatályba lépéséig.

A tervezet benyújtását semmilyen egyeztetés, nyílt tárgyalás, szakmai vita nem előzte meg. Az ellenzék hevesen tiltakozott, de végül a kormánypárti országgyűlés képviselők megszavazták a szociális törvény módosítását is tartalmazó salátatörvényt.

A nem hivatalos indoklás a kormányzat új irányzatához kapcsolódott.

„A kommunizmus öröksége volt még az a szemléletmód, hogy a szociális problémákat az állam oldja meg, ez persze álságos és tarthatatlan volt. Ha viszont gondoskodásról beszélünk, az ott kezdődik, hogy a szociális problémákat oldja meg az egyén és a család, ha erre nem képesek, segítsen a helyi közösség, és csak ez után lépjen be az önkormányzat, vagy az állam.”⁸⁸

2023. január 1-jétől hatályos új szabálya elvi szinten hozott jelentős változást a szociális ellátásért való felelősség körében. „A fenti változás összhangban áll az Alaptörvény XIX. és a XVI. cikkében is már jelzett megközelítéssel, amely a szociális biztonság megteremtésében az egyéni és a családi felelősséget hangsúlyozta azzal, hogy egyrészt a XIX. cikk azt emelte ki, hogy Magyarország „törekszik” a szociális biztonság nyújtására. Ebben került rögzítésre, hogy **a szociális biztonság nem alapjog, hanem államcél.**”⁸⁹

---

⁸⁷ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 166.

⁸⁸ *Miért hívja be az állam az egyházakat? Interjú Fülöp Attilával. Máltai Hírek 2022. október 13.* <https://maltai.hu/cikk/hir/4553>, 2024. október 06.

⁸⁹ Hoffmann István, In: Hoffmann István, Mattenheim Gréta (szerk.): *Nagykommentár a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényhez A szociális ellátások feltételeinek biztosításáért való felelősség*

Ez tehát egy törekvés az állam részéről, nincs rá garancia, hogy mindenki számára biztosítani tudja, nem kikényszeríthető.

„Szintén a családi gondoskodás kiemelt szerepe jelent meg az Alaptörvény XVI. cikk (3) és (4) bekezdéseiben, amelyben rögzítették, hogy a szülők kötelesek kiskorú gyermekükről gondoskodni, valamint, hogy a nagykorú gyermekek kötelesek részoruló szüleikről gondoskodni. Így a 27/2013. (X.9.) AB határozat az Alaptörvénnyel összhangban állónak minősítette az Szt. 115. §-nak azon szabályozását, amely alapján az intézményfenntartó a tartásra kötelezett leszármazót is kötelezheti a személyi térítési díj fizetésére.”⁹⁰

Alkotmányos követelményként lett rögzítve, hogy ez a kötelezettség nem veszélyeztetheti a leszármazó saját megélhetését, azaz ilyenkor a költségeket az államnak (helyi önkormányzaton keresztül) kell viselnie.

Az államnak abban az esetben jelenik meg a **gondoskodási kötelezettsége**, ha a rászoruló szülők magukról nem tudnak gondoskodni, s a gyermekük alkotmányos gondozási kötelezettségét azért nem tudja teljesíteni, mert azzal saját megélhetését vagy kiskorú gyermeke tartását veszélyeztetné.

„Az Szt. 2023. január 1-jétől hatályos szövege ezt, a korábbi gondoskodó állami szerepkörtől eltérő, az angolszász jóléti rendszerek öngondoskodás központú megközelítésére építő rendelkezését emelte át az Szt. elvi rendelkezései közé. Az Szt. 2. § (1) bekezdése az öngondoskodás kötelezettség elsődlegességét hangsúlyozza, azaz **az egyén szociális biztonságának megteremtése elsődlegesen az egyén feladata.**”⁹¹

A 2022. december 31-éig hatályos Szt. 2. §-a alapján is megállapítható, hogy az államnak a rászoruló egyénekről való gondozása alapvetően szubszidiárius jellegű. Egyfajta gondoskodási sorrend jelent meg. A rendszer központjában az egyén öngondoskodása áll. Elsőként az egyénnek kell a saját élethelyzeti nehézségeit kezelni. Ha erre nincs lehetőség, akkor jön be a család gondoskodási kötelezettsége. Az Alaptörvény fenti szabályán alapul a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:196. §-a, amely tartási kötelezettséget állapít meg az egyenesági rokonok, illetve

---

⁹⁰ Hoffmann István, In: Hoffmann István, Mattenheim Gréta (szerk.): Nagykommentár a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényhez A szociális ellátások feltételeinek biztosításáért való felelősség

⁹¹ Hoffmann István, In: Hoffmann István, Mattenheim Gréta (szerk.): Nagykommentár a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényhez A szociális ellátások feltételeinek biztosításáért való felelősség

gyermek hiányában a távolabbi hozzátartozók tekintetében.⁹² A jelenleg hatályos Szt. egyértelmű, ha az egyén önmaga nem képes gondoskodni a saját tartásáról, de a kérdéses problémát a tartásra kötelezett hozzátartozók kezelni tudják, nincs helye az állami beavatkozásnak.

Ha a fenti keretek között sem oldható meg az élethelyzeti nehézség, akkor a helyi közösségeknek a gondoskodása jelent meg. Ezek a közösségek sokfélék lehetnek, de elsősorban baráti, ismerősi, szomszédsági, egyházi, munkahelyi közösségekre kell itt gondolni.

„Mivel a fenti megközelítés közjogilag nem volt érvényesíthető, hiszen a kisközösségek jellemzően nem jogalanyok, ráadásul sem magánjogi, sem közjogi alapon rájuk tartási, gondozási kötelezettség nem terhelhető a jelenleg hatályos Szt. a következő megoldást hozta. Amennyiben az egyén önmagáról gondoskodni nem képes, és a hozzátartozói tartási kötelezettség sem hoz megoldást, abban az esetben elsőként az egyén lakóhelye szerinti települési önkormányzat, ezt követően végső megoldásként az állam ellátásért való közjogi felelőssége jelenik meg. Az Szt. 2023. január 1-jétől hatályos 2. §-a egyértelműen jelzi, hogy a szociális ellátórendszer működtetésében az állami szervek közül a települési önkormányzatok rendelkeznek elsődleges közjogi felelősséggel.”⁹³

„A hatályos szöveg egyfajta hierarchiát határoz meg a szociális intervenció („gondoskodás”) különböző szinterei között. A módosítás mellett szóló érvek kapcsán elhangzott, hogy ebben semmi újdonság nincs, mert ezt már a szociális munka réges-régen alkalmazza.”⁹⁴

„A szociális munkában vannak modellek (pl. az ökológiai modellek), melyek hasonlóak, egymásra épülő, rétegződő szinterekkel dolgoznak. Ezekben ugyanakkor a szintek nem egymást kizáró, hanem egymást kiegészítő viszonyban vannak, a szociális munkás felmérő, elemző és beavatkozó tevékenysége párhuzamosan zajlik a különböző szinteken és adott személytől, a probléma jellegétől és a környezettől függően egyedi, egyénre szabott segítséget tud adni a szociális munkás. Az ökológiai

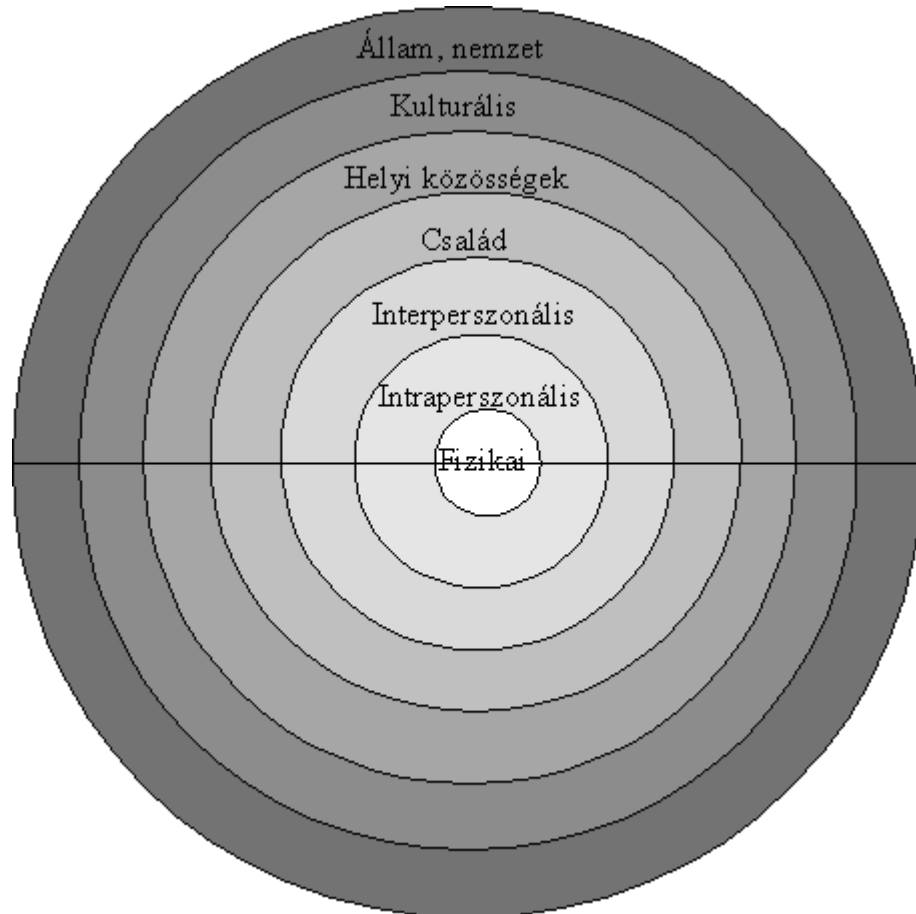
---

⁹² Hoffmann István, In: Hoffmann István, Mattenheimer Gréta (szerk.): Nagykommentár a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényhez A szociális ellátások feltételeinek biztosításáért való felelősség

⁹³ Hoffmann István, In: Hoffmann István, Mattenheimer Gréta (szerk.): Nagykommentár a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényhez A szociális ellátások feltételeinek biztosításáért való felelősség

⁹⁴ Szocvtv. módosításról szociális munkás szemmel, <https://tamogatoweb.hu/szocvtv-modositasrol/> 2025. február 24.

modell alapvetően integratív jellegű, számos megközelítés együttes alkalmazásával lehetőséget teremt a problémák mögötti komplex összefüggések feltárására és komplex, több szintű beavatkozásra.”⁹⁵

2. ábra Welch (1987) ökológiai modellje⁹⁶

„Mit csinál az új rész a szociális törvényben?

Egy jól definiált döntési fát tudunk felvázolni, ami jellemzően az „Ha nem... akkor” logikai kapcsolatra épül.

HA az egyén nem képes önmagáról gondoskodni, **AKKOR** jön a család.

HA a család a gondoskodásra vonatkozó kötelességét nem teljesíti, **AKKOR** lép be az önkormányzat.

⁹⁵ Szocvtv. módosításról szociális munkás szemmel, <https://tamogatoweb.hu/szocvtv-modositasrol/> 2025. február 24.

⁹⁶ Szocvtv. módosításról szociális munkás szemmel, <https://tamogatoweb.hu/szocvtv-modositasrol/> 2025. február 24.

HA a települési önkormányzat gondoskodásra vonatkozó kötelességét nem teljesíti, **AKKOR** jön az állam.

A beavatkozási szintek egymást kizárják. Ez a fajta kizáró szemlélet teljesen idegen a szociális munkától. A jelenlegi ellátórendszer sem ezen az elven működik. A meghatározóbb a gondozási szükséglet intenzitására épülő tagolás, az alapszolgáltatás és szakosított ellátások kétszintű rendszere. Elég sok olyan szociális probléma van, amire a szinterek hierarchiája abszolút alkalmazhatatlan, pl. a szenvedélybetegséget, pszichoszociális fogyatékoságot nem lehet egyéni vagy családi felelősség körében értelmezni.”⁹⁷

Az Szt. 2. § módosítás szövege a tervezet benyújtásakor és a zárószavazáskor⁹⁸

Benyújtott tervezet	Elfogadott szöveg
(1) Az egyén szociális biztonságáért elsősorban önmaga felelős.	(1) Mindenki felelős önmagáért.
(2) Ha az egyén a szociális biztonságának megteremtésére önhibáján kívül nem képes, abban – anyagi lehetősége és személyes képessége arányában – a hozzátartozó kötelessége segíteni.	(2) Ha az egyén önmagáról gondoskodni nem képes, őt –a képességeik és lehetőségeik szerint, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rokонтartásra vonatkozó szabályai szerinti sorrendben –a hozzátartozók segítik.
3) Ha az egyén megélhetése önmaga és a hozzátartozók által nem biztosítható, a lakóhelye szerinti települési önkormányzat gondoskodási kötelezettsége áll fenn.	(3) Ha az egyén önmagáról gondoskodni nem képes és a hozzátartozók (2) bekezdés szerinti gondoskodásra vonatkozó kötelességüket nem teljesítik, az egyén lakóhelye szerinti települési önkormányzat jogszabályban meghatározott feltételek szerinti gondoskodásikötelezettsége áll fenn.
(4) Az állami támogatásban részesülő karitatív szervezetek feladata a	(4) Ha az egyén önmagáról gondoskodni nem képes, és a hozzátartozók a (2) bekezdés

⁹⁷ Szocvtv. módosításról szociális munkás szemmel, <https://tamogatoweb.hu/szocvtv-modositasrol/> 2025. február 24.

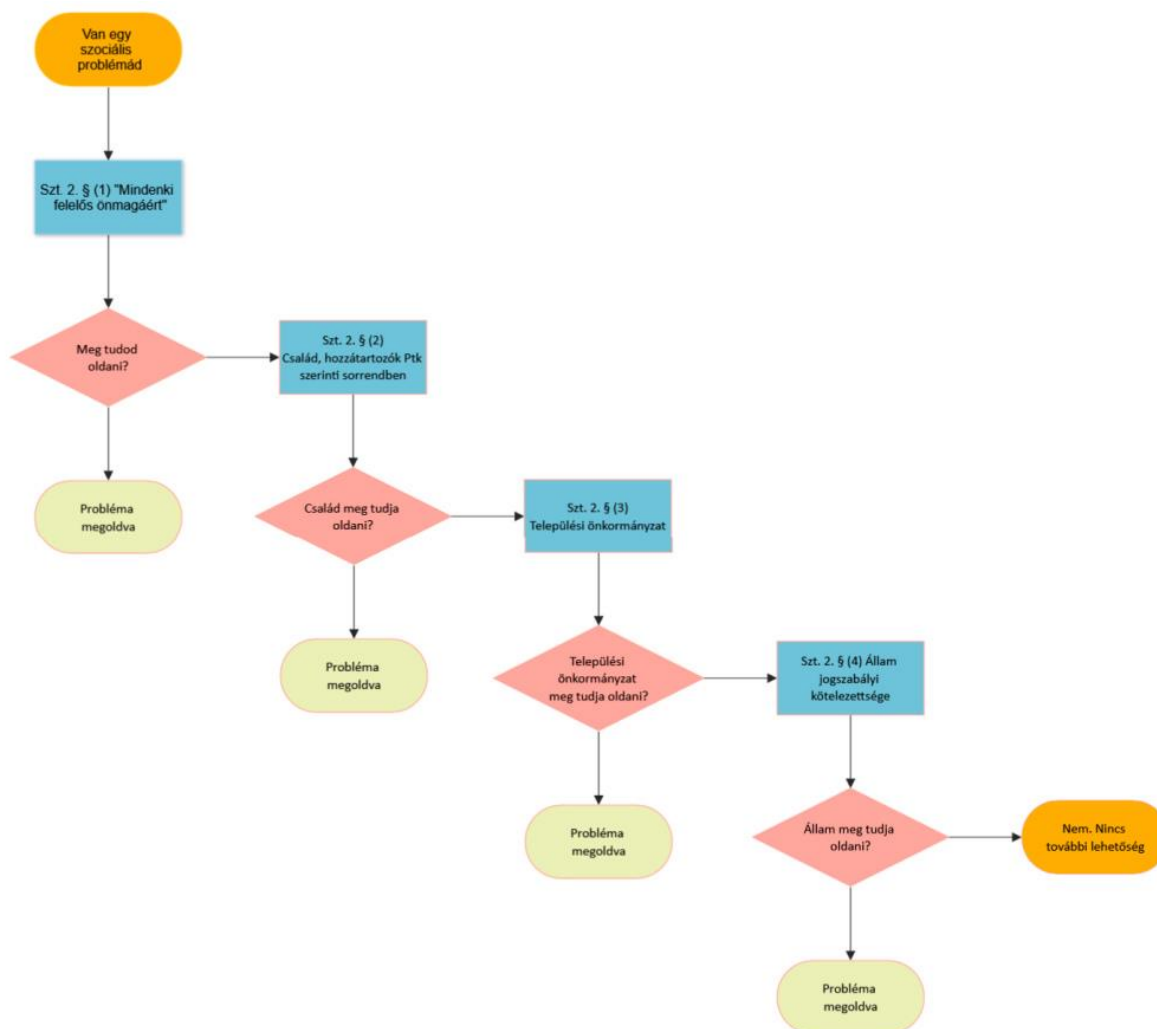
⁹⁸ MELEG Sándor: *Gondolatok a szociális törvény módosításáról* Párbeszéd: Szociális munka folyóirat Évf. 11. szám 1., 2024.

szociális biztonságban nem élők felkutatása és – erejükhez mérten történő –segítése.	szerinti, a települési önkormányzat pedig a (3) bekezdés szerinti gondoskodásra vonatkozó kötelességet nem teljesítik, az államnak jogszabályban meghatározott feltételek szerinti kötelezettsége áll fenn.
(5) Ha az egyén szociális biztonsága a (4) bekezdésben foglaltak ellenére nem teremthető meg, annak biztosítása az állam kötelezettsége	(5) Az állam és a települési önkormányzat a szociális gondoskodás feltételeinek biztosításával összefüggő feladatainak ellátása során együttműködik az egyházi és civil szervezetekkel.
	6) A szociális intézmények és intézkedések rendszerének kialakítása és működési kereteinek biztosítása az állam és a települési önkormányzat feladata e törvényben meghatározott módon.

„A változásokat figyelembe véve a tervezet eredeti célját nem feltétlen sikerült megvalósítani a jogalkotónak. Az egyéni felelősség definiálása elvesztette az erejét és egy általános megfogalmazássá szelídült. A családi felelősség a Ptk. jelenlegi szabályozásához tért vissza, az egyházi és civil szektort nem sikerült a hierarchia önálló szintjeként megerősíteni. Az önkormányzati és állami szerepvállalás is a jelenlegivel azonos körben maradt.”⁹⁹

⁹⁹ MELEG Sándor: *Gondolatok a szociális törvény módosításáról* Párbeszéd: Szociális munka folyóirat Évf. 11. szám 1., 2024.

3. ábra A SzocOkos által készített döntési fa: a szociális törvény új algoritmus¹⁰⁰

¹⁰⁰ Szocvtv. módosításról szociális munkás szemmel, <https://tamogatoweb.hu/szocvtv-modositasrol/> 2025. február 24.

1.kép Gondoskodás a családban¹⁰¹

„Gondoljunk egy fiatalkorú, szegregátumban élő család szerhasználó gyerekére, akinek emiatt iskolai problémái vannak! Vajon a szociális munkás kezdheti-e azzal, hogy a fiatal orra alá dörgöli, hogy *„viselkedjél már, te vagy a felelős önmagadért”*? Folytathatja-e azzal, hogy a családot teszi felelőssé és nevelési problémává keretezi át a jelenséget. Egyáltalán mit várhatunk ebben a helyzetben a családtól – mi esetleg maga is diszfunkcionálisan működik? Megközelíthető a család diszfunkcionalitása felelősségi alapon? Megoldható-e ez az eset anélkül, hogy a szegregátum vagy a település szintjén nem történik beavatkozás, ami érinti a szerhasználat társadalmi okait? Az intézményesített segítségnek (pl. drogrehabilitációs intézmény) tényleg csak akkor van létjogosultsága, ha az egyéni vagy családi szint már kimerült?”¹⁰²

13 A gondoskodás helye és szerepe

A gondozás helye otthon, a családban egyértelműen a nők feladata, amelynek ellentételezése – és egyben a hagyományos munkamegosztás és nemi szerepek megerősítésére vezették be a „Nők 40” korkedvezményes nyugdíjlehetőséget.

---

¹⁰¹ Szücs Gábor: *Gondoskodó állam helyett munkaalapú társadalom – Hogyan vonul ki az állam a szociális ellátórendszerből* 3. rész <https://eper.elte.hu/index.php/2024/05/01/gondoskodo-allam-helyett-munkaalapu-tarsadalom/> 2025. február 28.

¹⁰² Szocvtv. módosításról szociális munkás szemmel, <https://tamogatoweb.hu/szocvtv-modositasrol/> 2025. február 24.

„Az otthongondozásban részt vevők több mint 85 százaléka nő, általában nők gondoznak vagy nőket, vagy férfiakat, a szociális szektorban dolgozók általában nagyon nagyrészt nők, és ez azt mutatja, hogy az úgynevezett elnőiesedett szakmákban alacsonyabbak a bérek, mint azokban, amiben a többség a férfiakat jelenti. Tehát megállapítható, hogy a szociális szektorban dolgozók munkája sem anyagilag, sem erkölcsileg nincs megbecsülve.”¹⁰³

„Rétvári Bence a Károli Gáspár Református Egyetem 30 éves a szociális törvény, 30 éves a Károli címmel rendezett tanácskozásán azt mondta, olyan szellemiségű törvényt kellett akkor megalkotni, amire addig nem volt példa, és egy olyan szociális rendszert „kínálni”, amely abban érdekelt, hogy lehetőségeihez képest az egyén saját magát hozza helyzetbe. A politikus szerint a törvény megalkotásakor fontosnak tartott alapvető elvek ma is fennállnak. Mint mondta, vannak olyan rendszerek, amelyek a „segélymaximalizálásra” építenek, és vannak olyanok, amelyek abban segítenek, hogy a rászorulóknak a segélynél jobban éljenek, és a munkára ösztönöznek.”¹⁰⁴

14 Szociálpolitikából gondoskodáspolitiká

A szociális törvény módosítása egyfajta szociálpolitikai szemléletváltást is jelent. „A kormányzat szociálpolitikáért felelős szervezet egysége felelős általában a szociális törvény hatálya alá eső ellátások és szolgáltatások irányításáért. Ez 2010-től betagozódott a Nemzeti Erőforrások Minisztériumába, mely 2012-től 2022-ig Emberi Erőforrások Minisztériuma néven működött. Ezen belül mindig működött egy szociálpolitikáért (2010-2014), szociális ügyekért és társadalmi felzárkózásért (2014-2018) vagy szociálpolitikáért (2018-2022) felelős államtitkárság, bár a szociálpolitika egyes területei (pl. család-és ifjúságügy) részben vagy teljesen önállóan működtek. 2022-től egy figyelemre méltó névváltozás következett be, a kormányzati egység gondoskodáspolitikáért felelős államtitkárság néven szerepelt az új kormányzati rendszerben.”¹⁰⁵

---

¹⁰³ VIDA Anikó: *Kivonuló, zsugorodó vagy gondoskodó állam? A szociális törvény parlamenti vitájának elemzése a gondozási etika normatív szűrőjén keresztül*, Párbeszéd: Szociális munka folyóirat Évf. 11. szám 1., 2024.

¹⁰⁴ <https://hirado.hu/belfold/cikk/2023/11/22/retvari-bence-szerint-a-harminceves-szocialis-torveny-kiallta-az-ido-probajat/> 2025. február 24.

¹⁰⁵ MELEG Sándor: *Gondolatok a szociális törvény módosításáról* Párbeszéd: Szociális munka folyóirat Évf. 11. szám 1., 2024.

A gondoskodáspolitikai kifejezés a szociális törvény módosító javaslatának benyújtása előtt már egy évvel korábban megjelent szakmai nyilvánosságban. A Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet 2021 őszén indította útjára a „Gondoskodás” c. szakmai folyóiratát melynek köszöntő szövegét Fülöp Attila, az EMMI szociális ügyekért felelős államtitkára, a gondoskodáspolitikát a „polgári kormányzat közpolitikájaként” pozicionálja.

„Gondoskodás. A gondoskodás ott kezdődik, ahol az ember a saját világából képes kilépni és ráébred: a közösség, amelyben ő él, nem létezhet tőle függetlenül. A szociális gondoskodás megvalósításához minden kétséget kizáróan legalább két dologra szükség van: bátorságra és nagylelkűségre. Mert gyáva, hezitáló és szűkkeblű világlátás soha nem képes közösségekben gondolkodni. Egy polgári kormányzat közpolitikájának mindig is egy feladata van: az egyének, a polgárok részére azt a lehetőséget megadni, amiben ő maga tud magáról gondoskodni, ő maga tud saját erejéből talpra állni. Amikor arról beszélünk, hogy mi alapján szervezi meg egy állam a szociálpolitikáját, fontos elhatározást kell tenni, hogy valójában, amikor az ember arról gondolkodik, hogy segílyt oszt vagy támogatást ad, vagy egy intézményes ellátást megszervez, akkor mi az alapvető elrendezési célja. Itt vetődik fel a gondoskodáspolitikai vs. szociálpolitikai kérdése. Mi, a kormányzat részéről abban a gondoskodáspolitikában hittünk az elmúlt években és hiszünk jelenleg is, amelyik az önellátásra, a saját képességek fejlesztésére teszi a hangsúlyt. A szolidaritás mindannyiunk ügye, a helyi közösségeké, az önkormányzatoké, a helyben élő embereké, az egyházé, és a kormányé is. Közösségi kötődések nélkül ugyanis elképzelhetetlen szociális biztonság. A fedél nélkül élő honfitársainknak hiába adnánk pénzt, a közösség megtartó ereje nélkül tartósan nem oldanánk meg az élethelyzetüket. A családjától elszakított, gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekeknek nem pénzre, hanem a másban való bizalomra, a „látom, hogy valaki hisz bennem” életérzés megtapasztalására van szükségük. Akinek megváltozott a munkaképessége, az a szándéka nem változott meg, hogy dolgozzon, munkával tartsa el a családját, és a társadalom értékteremtő tagja legyen. Sajnálattal helyett az egyenlő esélyekre építünk, ezért abban hiszünk, hogy esélyt kell teremteni, munkalehetőségeket kell adni és nem segílyt. Szeretnénk elérni, hogy a társadalom minél természetesebben kezelje a fogyatékosokat, és minden városban, közösségekben fogadják el őket, hiszen ez az egész társadalmat érintő ügy. Attól, hogy valaki fogyatékosan él, és segílyt szorul, értékteremtő dolgokra lehet képes, ezért a fogyatékos emberekben a lehetőséget kell látni és nem a hiányt. A kormány célja, hogy

erősítse a társadalom befogadóképességét, a korábbi nézetekkel ellentétben az érintetteknek nem a társadalomtól fizikailag is távol álló, falakkal elzárt intézetekben kellene élniük, hanem a közösségben. A helyesen értelmezett gondoskodáspolitikai segít, de nem rombolja az önellátásra törekvést. Kiegészít, de nem helyettesít. Erényeket fejleszt, képessé tesz, de nem vár lehetetlent. Hálót akar adni, és nem halért sorban álló, kiszolgáltatott tömegeket akar kreálni. Ez kétségkívül nehezebb és sokkal több erőfeszítést kívánó munka a pusztán pénzosztásnál. Mert közösséget építeni az egyik legnehezebb kihívás – és ezért az egyik legszebb feladat.”¹⁰⁶

Fülöp Attila, az EMMI szociális ügyekért felelős államtitkár köszöntő írását megvallom nagyon motiválónak tartom. Mindenki felelős önmagáért. Legyünk bátrak, tegyünk magunkért, legyünk a társadalom hasznos tagja. De kérdelem én, mit tehet egy súlyos-halmazottan fogyatékos személy, aki 24 órás gondozásra, ápolásra szorul. Ő hiába akar bátor lenni, vagy ellátni önmagát, sajnos nem képes rá. Példa erre Feri és édesanyja története.

Feri egy 33 éves, súlyos-halmazott fogyatékossgal élő férfi. Édesanyja, Magdi elmondása szerint *„1983-ban, első gyermekeként érkezett a családba. Besárgulása miatt 3 napot a koraszülött osztályon töltött, majd hazaengedték. Szépen gyarapodott, nyugodt kisbaba volt. A héthónapos kontrollvizsgálaton megállapították, hogy mozgásában visszamaradt, ezért napi gyógytornát írtak elő. Egyéves korában epilepsziás rohamok jelentkeztek nála, naponta többször. Ezerféle gyógyszerkombináció kipróbálása után 9 éves korára a rohamok megszűntek. Szintén egyéves korára kiderült, hogy értelmileg is akadályozott, de akkor még nem tudták megmondani a súlyosság fokát. Két éves korára kiderült, hogy az értelmi fogyatékossga nagyon súlyos, nem fogja soha ellátni magát, nem fog beszélni, pelenkázásra fog szorulni és mozgásában is korlátozott lesz egész életében.”*¹⁰⁷

„Feri 9 éves korában a család szétbomlott, édesapja nem tudta elviselni fia állapotát, így az édesanya Magdi egyedül maradt Ferivel és Feri kisöccsével. A három tagú család egy idő után az apuka, a családtagok és a barátok végleg eltávolodásával teljesen

---

¹⁰⁶ A Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet folyóirata I Gondoskodás, évfolyam · 1. szám · 2021. ősz köszöntő szöveg

¹⁰⁷ https://ataszjelenti.blog.hu/2018/03/09/vagy_lesz_otthona_vagy_el_kell_temetnem, 2025. február 24.

elszigetelődött. Magdi egyetlen lehetősége a töltődésre munkahelye maradt, ahol a kollégáival folytatott beszélgetések kicsit kizökkentették a mindennapos problémákból.

De a 24 órás ellátást igénylő, súlyos-halmozott fogyatékossgal élő gyermek és öccse nevelése mellett óriási kihívást jelentett az édesanyjának teljes állásban dolgozni.

Ma Feri egy felnőttek napközbeni ellátásában segítő, fejlesztő-gondozó központban tölti a hétköznapijait egy részét, ezek az órák jelentenek Magdi számára kimenőt a 24 órás szolgálatból. Magdi egyre jobban fél, mi lesz, ha leesik a lábáról, ha kórházba kerül, ha belefogna a lakás felújításába. Nincs segítsége, és az évek csak telnek, ő egyre idősebb lesz, és továbbra sincs biztosítva Feri jövője.

Magdi és a gondozó központban megismert többi anyuka évek óta keresik a megoldást. Megkeresésekkel bombázzák az önkormányzatot, a Fővárost, a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóságot (SZGYF), és minden elérhető szervezetet, hogy biztosítsanak a gyerekeknek lakhatást, gondozást, fejlesztést, de érdemi választ nem kapnak. A budapesti súlyos-halmozott fogyatékossgal élőknek nem kínál az ellátórendszer lakóotthont a fővárosban, csak a Budapesttől jelentős távolságra levő nagy intézetekben (pl. Csákánydoroszlón a fővárostól 245 km-re, Darvastón, a fővárostól 170 km-re).

A szülők végig látogatták ezeket az intézeteket, de csak még nagyobb kétségbeeséssel és szorongással jöttek haza. Elmondásuk szerint begyógyszerezett, mosolytalan, a tömegintézet üzemszerűségétől és elszigeteltségétől szenvedő emberekkel találkoztak az intézetekben. Elképzelhetetlen számukra, hogy az évtizedek óta, az év minden napját együtt töltő szülők és gyermekek feldolgozzák a hirtelen teljes elszakadást. A hirtelen 200 km távolságot, több hetente egyszeri látogatást. A családban felnőtt, komplex gondoskodást igénylő személyek ellátása a szülők és gyermekek között rendkívül szoros érzelmi kapcsolatot eredményez, nem ritka, hogy a gyermek szülője halálát követően nagyon röviddel maga is meghal, ezen szoros kapcsolat elvesztése miatt.

Nemzetközi és hazai jogszabály is kötelezi a magyar államot ún. támogatott lakhatás/lakóotthonok fenntartására, ahol az érintett felnőttek a szüleikhez közel, folyamatos kapcsolatban, de lassú leválás során megszokható rendszerben tanulnak meg annyira önállóan élni, amennyire lehetőségük van rá.

Az önálló életvitel - ami a fogyatékossgal élő emberek joga - természetesen nem jelenti azt, hogy ezek az emberek magukra lennének hagyva. Hanem az egyéni igényeikre reagáló segítséget megkapva élhetnének a közösség részeként, a fővárosban.

Ehhez képest a magyar állam nem látja el ezen kötelező feladatát, a szülők a fenntartótól folyamatosan azt a választ kapják, hogy állami fenntartású támogatott lakhatási szolgáltatás a fővárosban jelenleg még nem áll rendelkezésre, és fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona sem működik.

2017. decemberére megelégette hat család a kilátástalan küzdelmet és könyörgést és beperelte az ellátásért felelős EMMI-t és a fenntartó SZGYF-et. A szülők és gyermekeik azt kérik, mondja ki a bíróság, hogy a fogyatékossgal élők és az őket nevelő családtagjaik magánélethez és családi élethez fűződő joga súlyosan sérül azáltal, hogy ellátás híján teljesen elszigetelődnek, kiszorulnak a társadalomból. Azt is kérték a felperesek, hogy a felelős minisztérium biztosítson végre megfelelő lakhatást az érintettek számára, hogy ne kelljen tovább szorongania a szülőknek gyermekeik sorsán.”¹⁰⁸

Sajnos ezzel a problémával az én családom is szembesülni kényszerült. Unokatestvérem Bogi születésekor sérült, és bár már felnőtt korú, de önálló életvitelre nem képes. Ott is az édesanya volt, aki úgymond feláldozta magát. Nem tudott munkát vállalni, feladata napi 24 órában gyermeke ellátása volt és jelenleg is. Talán annyiból szerencsésebb a helyzet, hogy apuka mellettük maradt. Szerényen élnek, de a problémákat együtt oldották és oldják meg. De most amikor anyuka 67 éves, apuka 70 éves és már ők is komoly egészségügyi problémákkal küzdenek azon aggódnak, mi lesz az ő gyermekükkel, ha ők már nem lesznek. Mikor Bogi kicsi volt nem tudták elképzelni, hogy gyermeküktől távol éljenek, hogy ne ők gondoskodjanak róla. Ráadásul kiskorában azt mondták kb. 10 éves koráig fog élni. Ezt az előre jelzést Bogi bőven túl szárnyalta és nagy eséllyel szüleit is túl éli. De vajon mire számíthat?

„Magyarországon több mint 400 ezer fogyatékos ember él, túlnyomó többségük családjuk körében. Azok a szülők, akik nem tudják vállalni a gondoskodással járó anyagi, lelki és fizikai terheket, kénytelenek szociális otthonba adni gyerekeiket. Ezek az intézmények azonban távolról sem funkcionálnak otthonként, és a személyre szabott gondoskodás szóba sem jöhet. Az úgynevezett kiváltási folyamatnak köszönhetően EU-s forrásokból létrejött az országban pár olyan otthon, ahol a lakók a szükségleteikhez igazított

---

¹⁰⁸A

történet

ismertetése:

https://ataszjelenti.blog.hu/2018/03/09/vagy_lesz_otthona_vagy_el_kell_temetnem, 2025. február 24.

segítséggel, valódi közösségekben élhetnek. Budapesten és Pest megyében azonban nincs ilyen támogatott lakhatás, és a kormány nem is tervez forrásokat biztosítani erre.”¹⁰⁹

2. kép Anya és fogyatékkal élő gyermeke¹¹⁰

Magyarországon a fogyatékossgal élő gyerekek és felnőttek többsége családjá körében tölti napjait. Emiatt az érintett családok gyakran elszigetelődnek. Azok a fogyatékossgal élő gyerekek és felnőtteknek, akik tömegintézményekbe kényszerülnek, mindenképpen kiszorulnak a társadalomból. Az ott lakók családjukkal is nehezen tudják tartani a kapcsolatot. „Több százan, gyakran begyógyszerezve töltik szigorú napirendhez igazodó napjaikat, hogy ne okozzanak gondot a kevés rendelkezésre álló szakembernek. Ez olyan embertelen bánásmód, ami sérti a jogaikat.”¹¹¹

A fogyatékos emberek jogait rögzítő, 2007-ben elfogadott ENSZ Egyezmény (CRPD Egyezmény) többször kimondta, hogy tömegintézményeket azonnal be kell zárni, és helyettük biztosítani a közösségi jellegű lakhatást a szociális ellátási rendszeren keresztül.¹¹²

„Hiába van azonban a több mint 400 ezer fogyatékos magyar embernek joga támogatott lakhatáshoz, ilyen ellátást szinte senki nem kap. A nagyintézmények felszámolása ugyan

¹⁰⁹ <https://tasz.hu/tamogatott-lakhatas/> 2025. február 24.

¹¹⁰ <https://tasz.hu/tamogatott-lakhatas/> 2025. február 24.

¹¹¹ <https://tasz.hu/tamogatott-lakhatas/> 2025. február 24.

¹¹² <https://tasz.hu/tamogatott-lakhatas/> 2025. február 24.

Magyarországon is megkezdődött, de az úgynevezett kiváltási folyamatban létrejövő lakások gyakran nem felelnek meg az ENSZ feltételeinek. Ráadásul a budapesti és Pest megyei, családjukban élő fogyatékos emberek kimaradnak minden ilyen programból.”¹¹³

„A magyar kormány feladata és felelőssége, hogy biztosítsa az egész ország területén, mind az intézményben, mind a családban élő fogyatékos emberek valódi támogatott lakhatását, így a budapesti és Pest megyei fogyatékos embereket is. A cél egy olyan lakhatási forma, ami a lehető leginkább hasonlít egy átlagos otthonra: normális háztartás méretű, és lehetővé teszi a baráti-családi kapcsolatok fenntartását. 2020 óta konkrét iránymutatások állnak rendelkezésre a kormány számára, ami alapján EU-s és magyar költségvetési források bevonásával létesíthetne támogatott lakhatásokat.”¹¹⁴

„Magdi és hat másik bátor édesanya azért döntött úgy, hogy pert indít az állam ellen, mert egyre nehezebben bírják a felnőtt fogyatékos gyerekeik gondozásával járó terheket, és aggódnak a fiatalok jövőjéért. A bíróság jogerősen igazat adott a családoknak, megállapította, hogy az állam megsértette a jogaikat, és azt is, hogy a fiatalok számára létre kell hozni a megfelelő támogatott lakhatást. Az állami szervek azonban nem fogadták el a jogerős ítéletet, és a Kúriához fordultak. A kúriai bírák a hatalom oldalára álltak, és lerontották az első és másodfokú bíróság előremutató ítéleteit. Kimondták, hogy az állami szervek nem vonhatók felelősségre azokért a sérelmekért, amit a fiataloknak és szüleiknek okoznak. Hiába állapították ugyanis meg, hogy Feriék nem kapják meg a nekik törvény szerint járó támogatott lakhatást, hozzátették azt is, hogy ez a jogsérelem a bíróságon nem orvosolható.”¹¹⁵

A Pfv.IV.21.186/2022. számú, személyiségi jog megsértése miatt indult ügyben, tehát a Kúria álláspontja szerint a szociális jogok nem tartoznak a személyiségvédelem körébe, a szociális ellátásokat az állam csak a mindenkori gazdasági teljesítőképességére tekintettel tudja biztosítani.

A bíróság döntött, de a családok nem adják fel, tovább kutatják a lehetőségeket.

---

¹¹³ <https://tasz.hu/tamogatott-lakhatas/> 2025. február 24.

¹¹⁴ <https://tasz.hu/tamogatott-lakhatas/> 2025. február 24.

¹¹⁵ <https://tasz.hu/tamogatott-lakhatas/> 2025. február 24.

15 Összefoglaló

Összefoglalva az Állam a korábban talán felelőtlenül ígért vállalását visszavonta. Azzal, hogy az állam nem biztosítja a szociális biztonságot, önállóságra sarkallja a társadalmat. Második generációs jogként, a szociális jogok az ún. pozitív szabadságjogok, kategóriájába tartozik. Uniós szinten tagállami hatáskörbe tartoznak. Ebből az következik, hogy nemzetközi szintű kikényszeríthetőségük és védelmük is korlátokba ütközik. A szociális gondoskodás megszervezésében az állam saját maga dönthet, szuverén joga.

A jogalkotó a szociális ellátások összegét bármikor csökkentheti, szociálisan visszaléphet, ezzel nem valósít meg emberi jogi jogsértést.

A jogosultsági feltételek változásának módja és ezzel együtt az érintettek hátrányos joggyakorlat hiába sérti az érintett szociális biztonsághoz, megfelelő életszínvonalhoz és munkához való jogát, nemzetközi szinten kollektív panasz benyújtására nincs lehetőség, mivel a Karta 1995. évi Kiegészítő jegyzőkönyvét a magyar állam nem ratifikálta, s ezzel a nem kormányzati szervezeteknek nincs lehetősége azt benyújtani.¹¹⁶

A szociális gondoskodás és ellátások megszervezése az államok teljesítési képességétől függ.

A szociális jogokkal kapcsolatban a magyar jogirodalomban és a magyar Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában¹¹⁷ viszonylag általánosan elfogadottnak tűnik az a tétel, hogy a szociális jogok alapvetően az állam gazdasági teljesítőképességétől függenek.

Meglátásom szerint viszont azzal, hogy az Alkotmánybíróság elfogadja, hogy a szociális jogok érvényesíthetősége a nemzetgazdaság teherbíró képességétől, a költségvetés aktuális állapotától függhet, ezzel az egészet relativizálja/relativizálta.¹¹⁸

A gazdasági válságot követően számos európai országban megjelent a szociális jogok védelmi szintjének csökkenése. Álláspontom szerint ugyanakkor egy (alap)jog érvényesíthetősége, kikényszeríthetősége nem függhet(ne) a költségvetés állapotától, mert az teljesen relativizálja az alapjogokat. A minimális szociális jogok biztosítását tehát

---

¹¹⁶ DR. JAKAB Nóra: *Egy szociális ellátás útvesztői, A szociális segély csökkentésének hatásai a vidéki Magyarországon*, 2012., 26.

¹¹⁷ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 334.

¹¹⁸ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 334.

(alkotmány)jogi garanciákkal kell körülbástyázni, az nem lehet kizárólag a költségvetési és újraelosztási politikának a függvénye.¹¹⁹ Az első és másodgenerációs jogok között nincs különbség abban a tekintetben, hogy költségesek: mindkét jogcsoport pénzbe kerül. A másodgenerációs jogok egyértelműen többbe kerülnek, de ha kibúvási okot adunk az államnak, féltő, hogy a későbbiekben az első generációs jogoknál is megjelenhetnek ezek az okok és érvek.

A gazdasági és szociális jogi normaalkotást üzenatként foghatjuk fel a világ felé, egy értékrendként, amelyet a politikai közösség magáénak ismer el, és részes államai egy ilyen vezérfonal mentén igyekeznek kiépíteni szociális ellátórendszerüket.¹²⁰

---

¹¹⁹ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 336.

¹²⁰ DR. JAKAB Nóra: *Egy szociális ellátás útvesztői, A szociális segély csökkentésének hatásai a vidéki Magyarországon*, 2012. 9.

16 Felhasznált irodalom

1. CZÚCZ Ottó: *Szociális Jog I.* UNIÓ Lap-és Könyvkiadó Kereskedelmi Kft., Budapest, 11.
2. TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*, Dialóg Campus Budapest, 2019.
3. A Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet folyóirata I Gondoskodás, évfolyam · 1. szám · 2021. ősz
4. VIDA Anikó: *Kivonuló, zsugorodó vagy gondoskodó állam? A szociális törvény parlamenti vitájának elemzése a gondozási etika normatív szűrőjén keresztül*, Párbeszéd: Szociális munka folyóirat Évf. 11. szám 1. (2024).
5. TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag
6. DR. JAKAB Nóra: *Egy szociális ellátás útvesztői, A szociális segély csökkentésének hatásai a vidéki Magyarországon*, 2012.
7. Hoffmann István, In: Hoffmann István, Mattenheim Gréta (szerk.): *Nagykommentár a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényhez A szociális ellátások feltételeinek biztosításáért való felelősség*
8. MELEG Sándor: *Gondolatok a szociális törvény módosításáról* Párbeszéd: Szociális munka folyóirat Évf. 11. szám 1. (2024).

17 Jogszabályjegyzék

1. 1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmánya 70/B. § (1)-(4) bekezdése, 2011.XII.31-ig hatályos
2. 2011. évi LXI. törvény Magyarország Alaptörvénye XII. cikk (1)-(2) bekezdése
3. 1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmánya 70/E. § (1)-(2) bekezdése, 2011.XII.31-ig hatályos
4. 2011. évi LXI. törvény Magyarország Alaptörvénye XIX. cikk (1)-(4) bekezdése

18 Hivatkozások jegyzéke

1. CZÚCZ Ottó: *Szociális Jog I.* UNIÓ Lap-és Könyvkiadó Kereskedelmi Kft., Budapest, 11.
2. TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – Különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*, Dialóg Campus Budapest, 2019.
3. A Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet folyóirata I Gondoskodás, évfolyam · 1. szám · 2021. ősz
4. VIDA Anikó: *Kivonuló, zsugorodó vagy gondoskodó állam? A szociális törvény parlamenti vitájának elemzése a gondozási etika normatív szűrőjén keresztül*, Párbeszéd: Szociális munka folyóirat Évf. 11. szám 1. (2024).
5. TAMÁS Béláné: *Gondoskodás, gondozás, ellátás, szolgáltatásnyújtás intézményi keretek között*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet tananyag
6. Maslow-piramis értelmezése és az 1. ábra forrása Maslow-piramis – Wikipédia <https://hu.wikipedia.org/wiki/Maslow-piramis>
7. DR. JAKAB Nóra: *Egy szociális ellátás útvesztői, A szociális segély csökkentésének hatásai a vidéki Magyarországon*, 2012.
8. Miért hívja be az állam az egyházakat? Interjú Fülöp Attilával. Máltai Hírek 2022.október 13. <https://maltai.hu/cikk/hir/4553>
9. Hoffmann István, In: Hoffmann István, Mattenheim Gréta (szerk.): Nagykommentár a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényhez A szociális ellátások feltételeinek biztosításáért való felelősség
10. Szocvtv. módosításról szociális munkás szemmel, <https://tamogatoweb.hu/szocvtv-modositasrol/>
11. MELEG Sándor: *Gondolatok a szociális törvény módosításáról* Párbeszéd: Szociális munka folyóirat Évf. 11. szám 1. (2024).
12. Szűcs Gábor: *Gondoskodó állam helyett munkaalapú társadalom – Hogyan vonul ki az állam a szociális ellátórendszerből* 3. rész <https://eper.elte.hu/index.php/2024/05/01/gondoskodo-allam-helyett-munkaalapu-tarsadalom/> 2025. február 28.
13. <https://hirado.hu/belfold/cikk/2023/11/22/retvari-bence-szerint-a-harminceves-szocialis-torveny-kiallta-az-ido-probajat/> 2025. február 24.

14. https://ataszjelenti.blog.hu/2018/03/09/vagy_lesz_otthona_vagy_el_kell_temetnem, 2025. február 24.
15. <https://tasz.hu/tamogatott-lakhatas/> 2025. február 24.